

Kontrolní systémy pro olivový olej v EU

Komplexní, ale nerovnoměrně uplatňovaný rámec

EVROPSKÝ
ÚČETNÍ DVŮR

Obsah

Body

01–17 | **Hlavní sdělení** 01

01–05 | Proč je tato oblast důležitá

06–17 | Co jsme zjistili a co doporučujeme

18–84 | **Podrobnější pohled na naše připomínky** 02

18–49 | Členské státy neuplatňují právní rámec pro kontroly shody olivového oleje v plném rozsahu

20–26 | Je zaveden ucelený právní rámec pro kontroly shody olivového oleje

27–40 | Členské státy ne vždy plní všechny požadavky

41–46 | Většina případů nedodržení předpisů zjištěných členskými státy je zjištěna organoleptickým hodnocením a souvisí s degradací

47–49 | Komise má o kontrolních systémech členských států pouze částečný přehled

50–66 | Kontrolní systémy EU pro kontaminující látky v olivovém oleji mají určité nedostatky

52–57 | Kontrolní systémy EU pro rezidua pesticidů v olivovém oleji fungují dobře

58–64 | Kontrolní systémy EU pro jiné kontaminující látky jsou méně rozvinuté než kontrolní systémy pro pesticidy

65–66 | U olivového oleje dováženého ze zemí mimo EU se neprovádí systematické kontroly pesticidů a jiných kontaminujících látek

67–84 | Právní rámec EU a kontroly sledovatelnosti ne vždy umožňují identifikaci původu produktu

69–74 | Komise stanoví právní požadavky na sledovatelnost, ale nedefinuje, jak by je členské státy měly kontrolovat

75–80 | Členské státy zahrnují sledovatelnost do svých kontrol olivového oleje, ale úroveň ověřování se liší

81–84 | Výsledky pokusu o vysledování produktu v dané případové studii: některé olivové oleje nebylo možné zpětně vysledovat

Přílohy

Příloha I – O auditu

Rámec politiky

Úlohy a odpovědnost

Rozsah a koncepce auditu

Příloha II – Přehled příslušných parametrů jakosti a čistoty extra panenského olivového oleje a analytických metod

Příloha III – Případová studie

Příloha IV – Potenciální zdroje kontaminace olivového oleje

Příloha V – Kontaminující látky, které členské státy zahrnují do svých plánů kontrol pro kategorii „tuky a oleje“

Zkratky

Glosář

Odpovědi Komise

Harmonogram

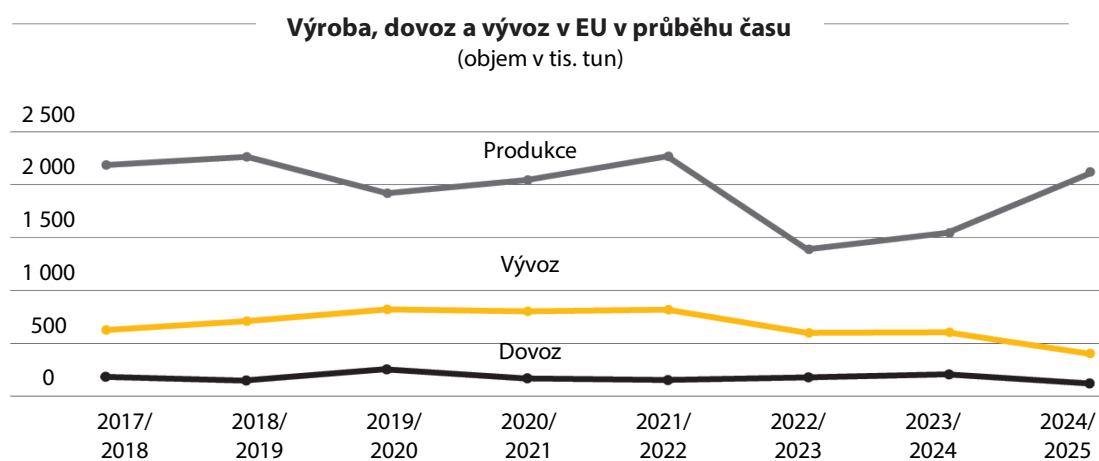
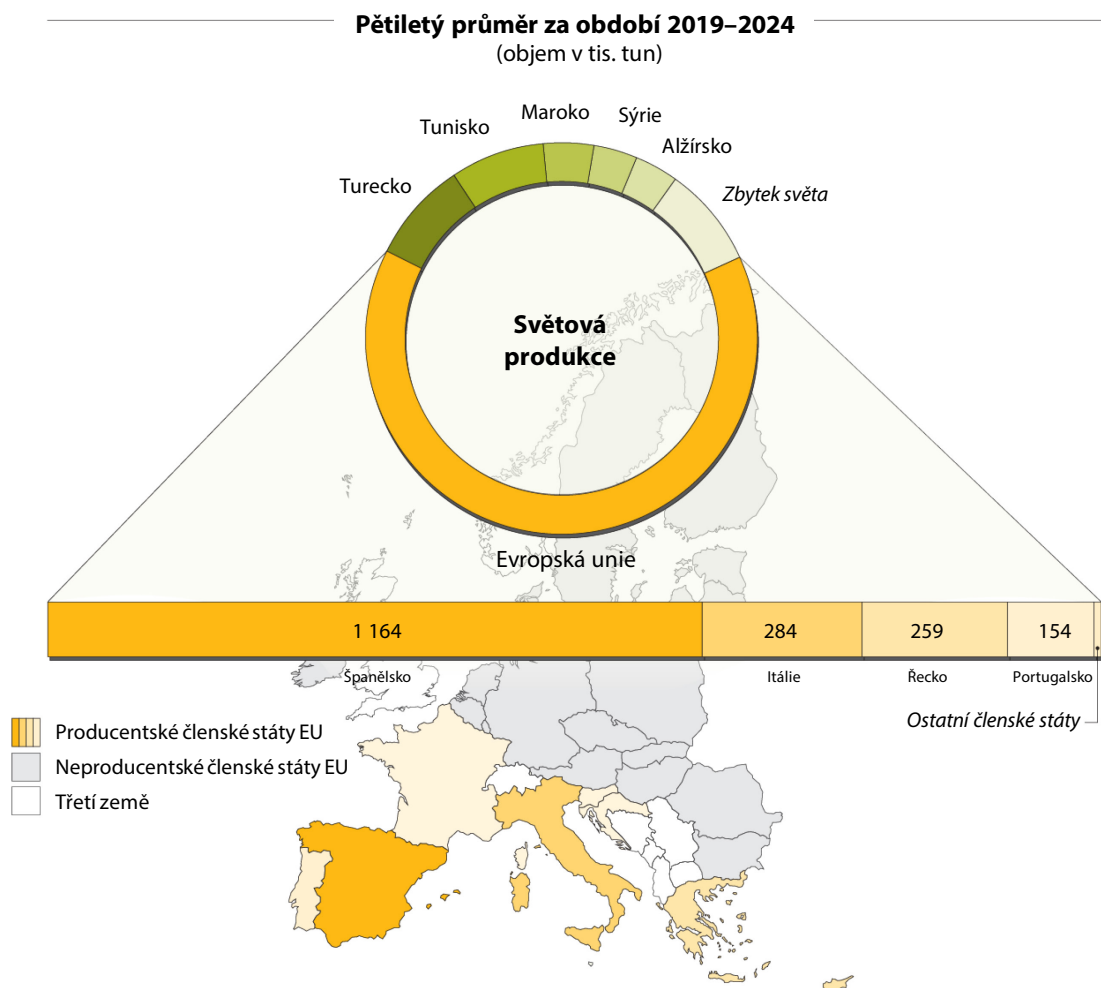
Auditní tým

01

Hlavní sdělení

Proč je tato oblast důležitá

- 01** Olivový olej je stěžejním produktem Evropské unie (EU), která je jeho předním světovým producentem, spotřebitelem a vývozcem. Podrobné informace o produkci olivového oleje a obchodu s olivovým olejem v EU uvádí **obrázek 1**. Pověst EU jako producenta vysoce kvalitního pravého olivového oleje je klíčová nejen z hospodářského hlediska, ale také z hlediska kultury a veřejného zdraví. Olivový olej je součástí každodenní stravy mnoha občanů EU. Jejich důvěra v kvalitu a autentičnost produktů, které kupují, je proto nezbytná. Obzvláště důležité je to v případě extra panenského olivového oleje, který je uváděn na trh za vyšší cenu než jiné oleje, a proto musí splňovat vysoké standardy, aby byla jeho cena pro spotřebitele odůvodněná.

Obrázek 1 | Olivový olej v EU

Zdroj: EÚD na základě údajů [Evropské komise](#) a [World Population Review](#).

- 02** EU zavedla systém kontrol, který má zajistit, aby olivový olej, který si spotřebitelé v EU mohou koupit, byl pravý (tj. neobsahoval jiné oleje a jeho kvalita a čistota odpovídala kategorii na etiketě), neohrožoval zdraví spotřebitelů (konkrétně aby neobsahoval kontaminující látky) a aby jeho původ (jak je uveden na etiketě) bylo možné ověřit (viz [obrázek 2](#)).

Obrázek 2 | Kontrolní systémy EU pro olivový olej

Zdroj: EÚD.

- 03** Za stanovení regulačního rámce odpovídá Evropská komise (dále jen „Komise“) a za zajištění souladu olivového oleje s požadavky na bezpečnost potravin i požadavky EU pro uvádění olivového oleje na trh (rovněž nazývané „obchodní normy“ – viz [příloha I](#), bod **05**) odpovídají členské státy. Za vytvoření národního kontrolního systému a provádění kontrol založených na posouzení rizik odpovídají členské státy. Členské státy musí rovněž zavést systém sankcí za nedodržování obchodních norem pro olivový olej a požadavky na bezpečnost potravin. Systém sankcí musí být účinný, přiměřený a odrazující.
- 04** Tento audit jsme provedli vzhledem k významu odvětví olivového oleje pro EU (viz bod [01](#)). Očekáváme od něj, že pomůže zkvalitnit kontrolní rámec pro obchodní normy a požadavky na bezpečnost potravin související s olivovým olejem, jakož i jeho provádění členskými státy.

05 Cílem auditu bylo posoudit, zda jsou kontrolní systémy EU navrženy tak, aby zajišťovaly pravost, bezpečnost a sledovatelnost olivového oleje prodávaného v EU. Posuzovali jsme koncepci kontrolního rámce s ohledem na požadavky právních předpisů EU, jakož i jeho provádění ve čtyřech členských státech od roku 2018: v Belgii, v Řecku, ve Španělsku a v Itálii. Konkrétně jsme posuzovali, zda tyto čtyři členské státy provádějí požadované kontroly shody (kontroly s cílem potvrdit, že olivový olej splňuje normy své kategorie a má odpovídající charakteristiky), kontroly přítomnosti kontaminujících látek a kontroly sledovatelnosti za účelem potvrzení původu oleje. Další základní informace a podrobnosti o rozsahu a koncepci auditu jsou uvedeny v bodech **09** až **11 přílohy I**.

Co jsme zjistili a co doporučujeme

- 06** Zjistili jsme, že byl zaveden komplexní právní rámec EU pro kontroly shody s právními předpisy prováděné u olivového oleje, členské státy jej však plně neuplatňují. Kontroly shody nicméně odhalily případy nesouladu. Zjistili jsme rovněž, že členské státy evidují jen velmi málo případů výskytu kontaminujících látek v olivovém oleji nad rámec zákonných limitů. V kontrolních systémech však existují určité nedostatky, zejména pokud jde o jiné kontaminující látky než pesticidy. Z našeho auditu rovněž vyplynulo, že kontroly sledovatelnosti ne vždy umožňují identifikaci původu produktu.
- 07** Olivový olej je vysoce regulován a **EU** zavedla **komplexní soubor pravidel**, která stanoví, jak by členské státy měly kontrolovat, zda olivový olej patří do deklarované kategorie. Součástí kontrol je fyzikálně-chemická analýza v laboratoři a organoleptické hodnocení zkušební komisí. Členské státy by měly provádět minimální počet kontrol ročně a své kontroly plánovat na základě analýzy rizik. Výsledky kontrol by měly oznamovat Komisi a měly by mít zavedený účinný, přiměřený a odrazující systém sankcí a pokut (body **20–24**).
- 08** **Pravidla EU se však ne vždy dodržují.** Některé členské státy, které jsme navštívili, neprovádějí minimální počet kontrol, provádějí neúplné laboratorní analýzy nebo ze svých analýz rizik vylučují části trhu. Členské státy, které jsme navštívili, však také doplňují kontroly shody požadované EU dalšími druhy kontrol. Pokud jsou zjištěny případy nedodržení předpisů, sankce a pokuty nejsou vždy účinné nebo odrazující (body **27–40**).
- 09** **Komise má o fungování kontrolních systémů v členských státech pouze částečný přehled.** Výroční zprávy a schůzky s orgány členských států nezajišťují výměnu všech relevantních informací (body **47–49**).

Doporučení 1

Posílit dohled Komise nad kontrolními systémy členských států pro olivový olej

Komise by měla posílit svůj dohled nad kontrolními systémy členských států, a to tak, že bude:

- a) požadovat, aby členské státy poskytovaly ucelené informace o svých analýzách rizik, provedených kontrolách (kontrolách shody i jiných kontrolách) a o sankcích a pokutách, které uplatňují;
- b) posuzovat kontrolní systémy členských států, včetně toho, zda jsou kontroly shody v souladu s požadavky EU;
- c) přijímat vhodná a přiměřená opatření, pokud budou kontrolní systémy vyhodnoceny jako nedostatečné.

Cílový termín provedení: a) a b) 2027 a c) 2028.

- 10** Důležité aspekty **právních požadavků týkajících se olivového oleje nejsou dostatečně jasné**, např. podmínky pro mísení olejů z různých sklizňových let nebo zda je povoleno mísení extra panenského a panenského olivového oleje a následný prodej tohoto oleje v kategorii extra panenského olivového oleje. Zjistili jsme, že členské státy k této problematice přistupují různě a že tato rozhodnutí mohou v průběhu času ovlivnit degradaci olivového oleje (body 25–26).

Doporučení 2

Vyjasnit pravidla pro mísení různých panenských olivových olejů

Komise by měla vyjasnit pravidla pro mísení panenského olivového oleje z různých let sklizně nebo různých kategorií.

Cílový termín provedení: 2026.

- 11** **Výsledky kontrol shody** ukazují, že většina případů nedodržení právních předpisů odhalených členskými státy je zjištěna organoleptickým hodnocením a souvisí s rozkladem oleje v průběhu času. K této situaci může přispívat příliš dlouhá doba minimální trvanlivosti a některé výrobní postupy (body 41–46).

- 12** Pokud jde o bezpečnost potravin, u olivového oleje se kontroluje obsah různých druhů kontaminujících látek. EU má zaveden jasný právní rámec pro kontrolu **pesticidů** v olivovém oleji s minimálním počtem analyzovaných vzorků v intervalu tří let. Členské státy provádějí kontroly na základě analýz rizik a zjišťují pouze omezený počet případů nedodržení právních předpisů (body 52–57).
- 13** U jiných **kontaminujících látek než pesticidů** je požadavků méně. EU stanovila maximální limity reziduí (které se vztahují na rostlinné oleje a tuky) pro některé kontaminující látky, ale pro jiné nikoli. Na úrovni EU se dále nevyžaduje minimální počet kontrol. O kontaminujících látkách, jejichž výskyt se bude kontrolovat, rozhodují členské státy. Členské státy, které jsme navštívili, ne vždy své analýzy rizik dokumentují a svá rozhodnutí ne vždy zdůvodňují. Od roku 2023 Komise posuzuje plány kontrol členských států pro potraviny jiného než živočišného původu (včetně olivového oleje) (body 58–64).
- 14** Ačkoli EU **dováží** ekvivalent přibližně 9 % své produkce olivového oleje, kontroly pesticidů a dalších kontaminujících látek v olivovém oleji dováženém ze zemí mimo EU se buď neprovádějí, nebo jsou v navštívených členských státech velmi omezené (body 65–66).

Doporučení 3

Zlepšit pokyny ke kontrolám kontaminujících látek v olivovém oleji

Komise by měla:

- a) pověřit členské státy, aby poskytovaly podrobné informace o svých analýzách rizik, o kontaminujících látkách v olivovém oleji, které kontrolují, a o četnosti těchto kontrol;
- b) vyžadovat, aby členské státy ve svých analýzách rizik výslovně uváděly dovážený olivový olej.

Cílový termín provedení: 2026.

- 15** Základní **sledovatelnost** („jeden krok zpět – jeden krok vpřed“) je obecným požadavkem pro všechny druhy potravin uváděných na trh EU. Podle obchodních norem pro extra panenský a panenský olivový olej by dále mělo být možné určit zeměpisnou oblast, v níž byly olivy sklizeny a kde se nachází lisovna. EU však nemá **ucelená pravidla ani pokyny**, jak a kdy by se aspekty sledovatelnosti měly kontrolovat (body 69–74).

Doporučení 4

Vyjasnit požadavky na kontrolu sledovatelnosti a vydat k nim pokyny

Komise by měla problematiku kontrol sledovatelnosti vyjasnit, poskytnout k nim pokyny a stanovit:

- a) na co by se měly vztahovat;
- b) jak by se měly vykazovat související výsledky.

Cílový termín provedení: 2027

16 Členské státy obecně **kontrolují aspekty sledovatelnosti** jak při kontrolách bezpečnosti potravin, tak při kontrolách shody, avšak **v různé míře**. Členské státy, jako je Španělsko a Itálie, ověřují původ ve všech fázích dodavatelského řetězce. Mají elektronické registry evidující každý pohyb oliv nebo olivového oleje. Smyslem těchto registrů je zvýšit transparentnost a snížit riziko podvodů (body **75–80**).

17 U **vzorku 24 extra panenských olivových olejů nebo panenských olivových olejů** jsme zkontrolovali, zda je možné potvrdit původ uvedený na etiketě. U čtyř olivových olejů, které buď pocházejí z více než jednoho členského státu, nebo mají smíšený původ z EU a ze zemí mimo EU, jsme zjistili, že to možné není. Průzkum rovněž ukázal, jak obtížné je vysledovat olivový olej za hranice států, protože spolupráce mezi členskými státy není vždy účinná (body **81–84**).

Doporučení 5

Zlepšit sledovatelnost olivového oleje

Komise by měla:

- a) motivovat a podporovat členské státy při vytváření registrů pro evidenci pohybu oliv a olivového oleje;
- b) motivovat a podporovat členské státy při zlepšování kompatibility různých systémů sledovatelnosti s cílem podpořit přeshraniční sledování oliv a olivového oleje.

Cílový termín provedení: 2028

Podrobnější pohled na naše připomínky

Členské státy neuplatňují právní rámec pro kontroly shody olivového oleje v plném rozsahu

- 18** Olivový olej je vysoce regulován. Podléhá zvláštním právním předpisům EU¹, které definují různé kategorie olivového oleje a jejich vlastnosti a stanoví přesné požadavky pro uvádění olivového oleje na trh. Cílem těchto pravidel je zaručit jakost výrobků a bojovat proti podvodům. Dále je jejich cílem usnadňovat obchod a zajišťovat rovné podmínky pro výrobce v EU. Členské státy jsou odpovědné za zavedení národního kontrolního systému a za provádění kontrol, jejichž cílem je potvrdit, že olivový olej tyto požadavky splňuje (dále jen „kontroly shody“).

¹ Nařízení (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty; nařízení (EU) 2022/2104 o obchodních normách pro olivový olej; nařízení (EU) 2022/2105, kterým se stanoví pravidla pro kontroly shody obchodních norem pro olivový olej a metody analýzy charakteristik olivového oleje.

19 Posuzovali jsme, zda:

- existuje jasný právní rámec pro kontrolu shody olivového oleje s příslušnými obchodními normami,
- členské státy zřídily a uplatňují:
 - kontrolní systém pro provádění minimálního počtu kontrol shody olivového oleje s přihlédnutím k analýze rizik,
 - systém účinných, přiměřených a odrazujících sankcí a pokut za nedodržení předpisů týkajících olivového oleje,
- jsou kontroly shody účinné při zjišťování případů nesouladu a jejich základních příčin,
- Komise dohlíží na kontrolní systémy členských států pro kontroly shody a poskytuje členským státům podporu.

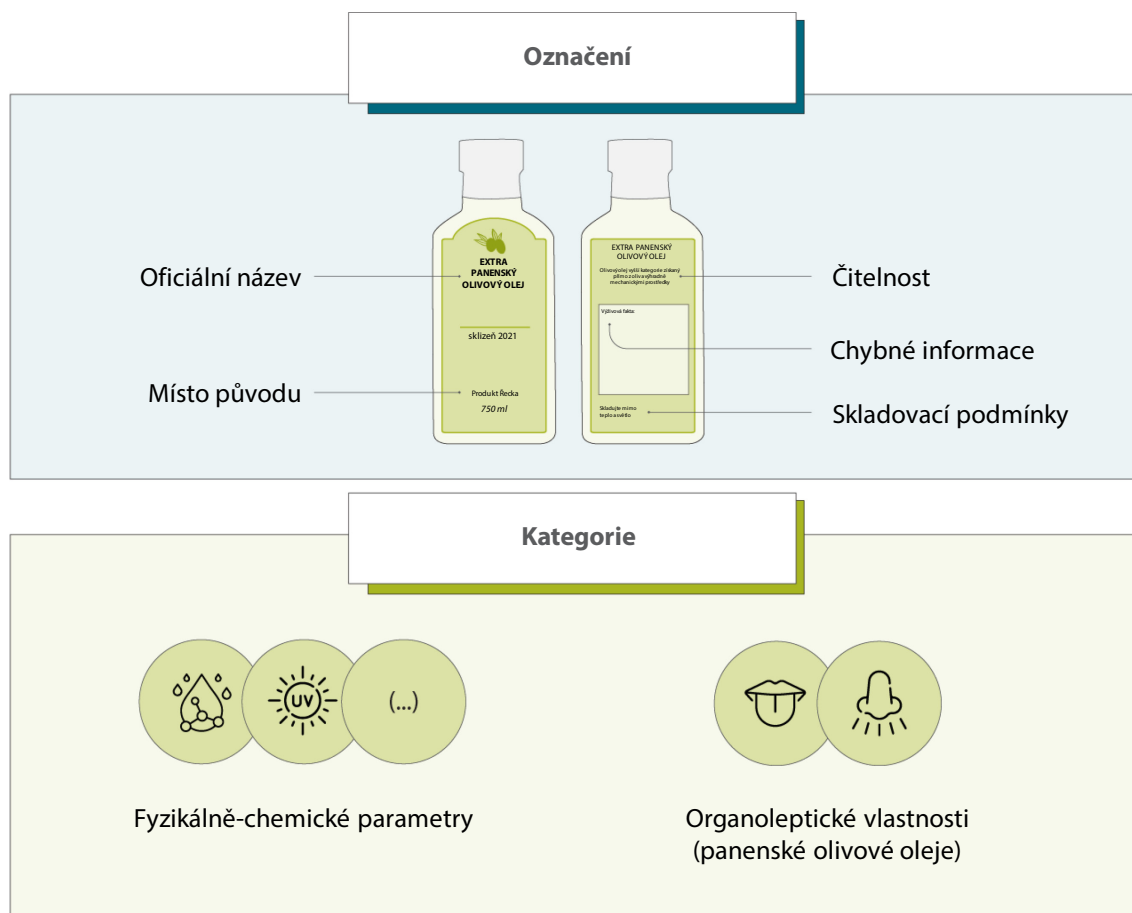
Je zaveden ucelený právní rámec pro kontroly shody olivového oleje

20 Pravidla EU vyžadují, aby členské státy prováděly **minimální počet kontrol shody**, který je úměrný objemu olivového oleje uváděného na trh v jejich zemi². Členské státy by měly provést jednu kontrolu na 1 000 tun olivového oleje. Komise vypočítává tyto údaje každý rok na základě údajů o oficiálním obchodu (v rámci EU a mimo EU) a o spotřebě olivového oleje a olivového oleje z pokrutin, které poskytly členské státy, a to na základě průměru za posledních pět let.

21 Kontroly shody olivového oleje musí být prováděny podle přesně stanovených pravidel. Kontrola shody zahrnuje kontrolu i) souladu označení s požadavky stanovenými v právních předpisech a ii) souladu kategorie oleje s deklarovanou kategorií. Kontrola označení se považuje za dokončenou po kontrole pěti konkrétních prvků (viz [obrázek 3](#)).

² Čl. 3 odst. 2 [nařízení \(EU\) 2022/2105](#).

Obrázek 3 | Prvky kontrolované v rámci kontroly shody

Zdroj: EÚD na základě nařízení (EU) 2022/2105.

- 22** Pravidla vyžadují kontrolu kategorie formou **fyzikálně-chemické analýzy** olivového oleje v akreditované laboratoři a **organoleptického hodnocení** akreditovanou zkušební komisí posuzovatelů (viz [obrázek 3](#) a [rámeček 1](#)). U extra panenského olivového oleje se testuje 15 parametrů (viz [příloha II](#)). Právní předpisy umožňují členským státům kontrolovat shodu s těmito parametry buď v jakémkoli pořadí (měly by se testovat všechny parametry), nebo v pořadí stanoveném v [nařízení \(EU\) 2022/2105](#), dokud jeden z testů neprokáže, že olej neodpovídá deklarované kategorii. Kontrola kategorie se považuje za úplnou poté, kdy byly testovány všechny vlastnosti, nebo pokud se zjistí, že olej nemá jednu z očekávaných vlastností.

Rámeček 1

Organoleptické hodnocení a zkušební komise

© Yistocking, stock.adobe.com

Organoleptické hodnocení je součástí obchodních norem pro panenské olivové oleje od roku 1991. Je plně regulováno protokoly a normami, které definují složení zkušební komise (včetně školení a certifikace členů komise), přípravu vzorků (např. normalizované barevné brýle a teplota 28 °C) a hodnoticí kritéria (hodnocení pozitivních atributů (např. ovocná chuť a vůně, hořkost a štiplavost) a negativních atributů (žluknutí, kaly a plesnivost)).

Olivový olej je v současné době jedinou potravinou v EU, u níž právní předpisy výslovně vyžadují a zakotvují organoleptické hodnocení.

23 Členské státy by měly své kontroly shody plánovat na základě **analýzy rizik**³. Mohou brát v úvahu řadu různých faktorů, jako jsou vlastnosti produktu (např. kategorie, doba produkce, operace balení, skladování, země původu / určení, způsob dopravy), zjištění z předchozích kontrol, stížnosti spotřebitelů nebo charakteristiky hospodářských subjektů. Každý členský stát může rozhodnout, které faktory mají být zohledněny a v které fázi výrobního a distribučního řetězce by se kontroly měly provádět.

24 Členské státy jsou povinny předkládat Komisi **výroční zprávu** s podrobným popisem výsledků kontrol shody provedených v předchozím roce, a to s využitím šablony pro podávání zpráv vypracované Komisí. Jsou rovněž povinny mít účinný, přiměřený a odrazující **systém sankcí a pokut**, který se uplatňuje v případě, že je zjištěn nesoulad s obchodními normami. Právní předpisy EU nestanoví, které faktory je třeba zohlednit při posuzování závažnosti nedodržení předpisů nebo jak určovat míru přísnosti souvisejících pokut.

³ Článek 3 [nařízení \(EU\) 2022/2105](#).

- 25 Nařízení (EU) 2022/2104** Nařízení výslovně ponechává **řadu normotvorných rozhodnutí na uvážení členských států**. Patří k nim: stanovení pravidel pro mísení olivového oleje s jinými rostlinnými oleji; stanovení požadavků na označování, pokud jde o uvádění roku sklizně (viz **rámeček 2**), umožnění velikostí obalů, které překračují limity stanovené nařízením pro zařízení společného stravování. Členské státy mohou dále rovněž stanovit zvláštní národní požadavky (např. na sledovatelnost), které jdou nad rámec toho, co požaduje EU.

Rámeček 2

Povinné uvádění roku sklizně v Itálii

V Itálii je běžnou praxí, že zařízení na plnění do lahví stanoví datum „minimální trvanlivost do“ o délce 12 až 18 měsíců od stáčení, a nikoli od lisování, což může být pro spotřebitele zavádějící. Za účelem nápravy tohoto stavu zavedla Itálie v roce 2016 požadavek uvádět na etiketě rok sklizně v případech, kdy 100 % oleje pochází ze stejné sklizně (u extra panenského a panenského olivového oleje italského původu prodáváného v Itálii).

- 26** V EU jsou právní požadavky na olivový olej ucelené a zahrnují povinná organoleptická hodnocení. Zjistili jsme však prvky, které mohou ovlivnit degradaci olivového oleje v průběhu času a k nimž členské státy přistupují odlišně (viz **rámeček 3**). Patří k nim:
- mísení olejů z různých let sklizně – pravidla EU nezakazují mísení olejů z různých let sklizně a hospodářské subjekty mohou rozhodnout o datu minimální trvanlivosti,
 - skutečnost, že Komise neobjasnila, zda je povoleno mísení extra panenského a panenského olivového oleje za účelem prodeje tohoto oleje jako extra panenského, a nevydala v tomto směru žádné pokyny. Stávající právní rámec není dostatečně jasný, neboť členské státy si někdy vykládají pravidla EU odlišně.

Rámeček 3

Různé přístupy v členských státech

V Řecku mohou hospodářské subjekty mísit olivový olej ze dvou různých sklizní a jako datum minimální trvanlivosti použít datum poslední sklizně. Inspektorům nebyly vydány žádné pokyny ke kontrole způsobu, jakým hospodářské subjekty stanovují datum minimální trvanlivosti.

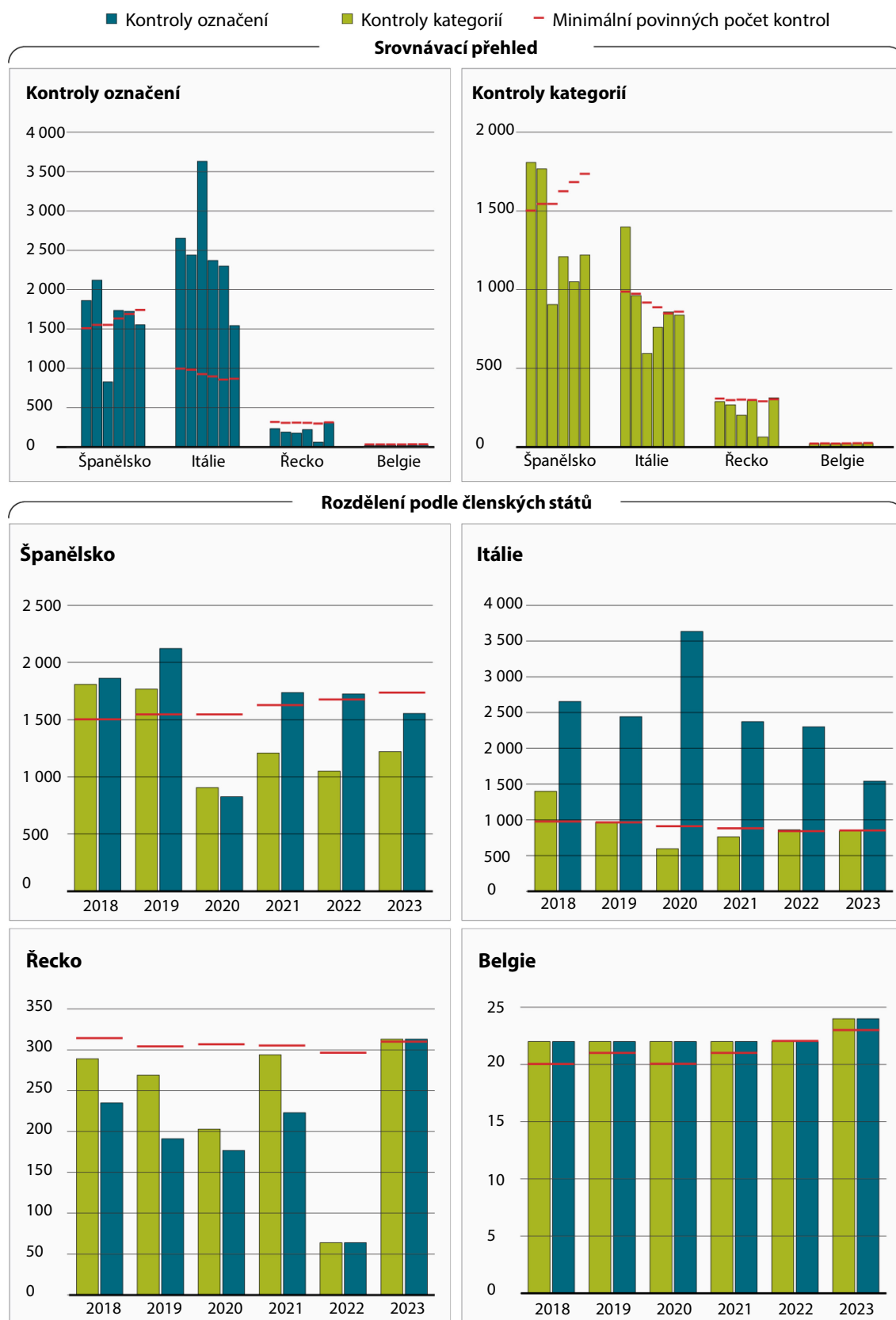
Podle italských orgánů je povoleno uvádět směs extra panenského a panenského olivového oleje na trh jako extra panenský olivový olej. Vzhledem k tomu, že mísení olejů různých kategorií není zakázáno, bylo to potvrzeno i [rozhodnutím soudu prvního stupně v Perugii](#) z roku 2023.

Členské státy ne vždy plní všechny požadavky

Minimálního počtu kontrol shody nebylo dosaženo, ale členské státy provádějí i jiné kontroly

- 27** Členské státy musí provádět minimální počet kontrol olivového oleje za rok (viz bod [20](#)). Zkoumali jsme výroční zprávy, jež navštívené členské státy zaslaly Komisi, abychom posoudili, zda tento požadavek splnily.
- 28** Zjistili jsme, že členské státy ne vždy provádějí požadovaný minimální počet kontrol (viz [obrázek 4](#)). Italské orgány dosáhly minimálního počtu kontrol kategorií (kromě kontrol v letech 2020 a 2021 během koronavirové pandemie) a provedly mnohem více kontrol označování, než byly povinny provést. Od roku 2020 prováděly španělské orgány mnohem méně kontrol kategorií, než by měly, a řecké orgány systematicky prováděly méně kontrol, než by měly (s výjimkou roku 2023). Belgie provedla požadovaný počet kontrol.

Obrázek 4 | Kontroly shody provedené v období 2018–2023

Zdroj: EÚD na základě údajů oznámených členskými státy Komisi.

29 Orgány členských států nás informovaly, že měly problémy s prováděním požadovaného počtu kontrol v letech 2020 a 2021 (koronavirová pandemie). Měly rovněž potíže s organizováním zkušebních komisí. Španělské orgány dále argumentovaly, že minimální počet kontrol by měl být kvůli špatným sklizním v letech 2022/23 a 2023/24 snížen a že významný podíl vnitrostátní produkce by mohl být dostatečně pokryt pouze kontrolou několika velkých hospodářských subjektů. Řecké orgány informovaly o přetrvávajícím nedostatku zaměstnanců a financování spolu s procedurálními problémy při zadávání zakázek na laboratorní služby.

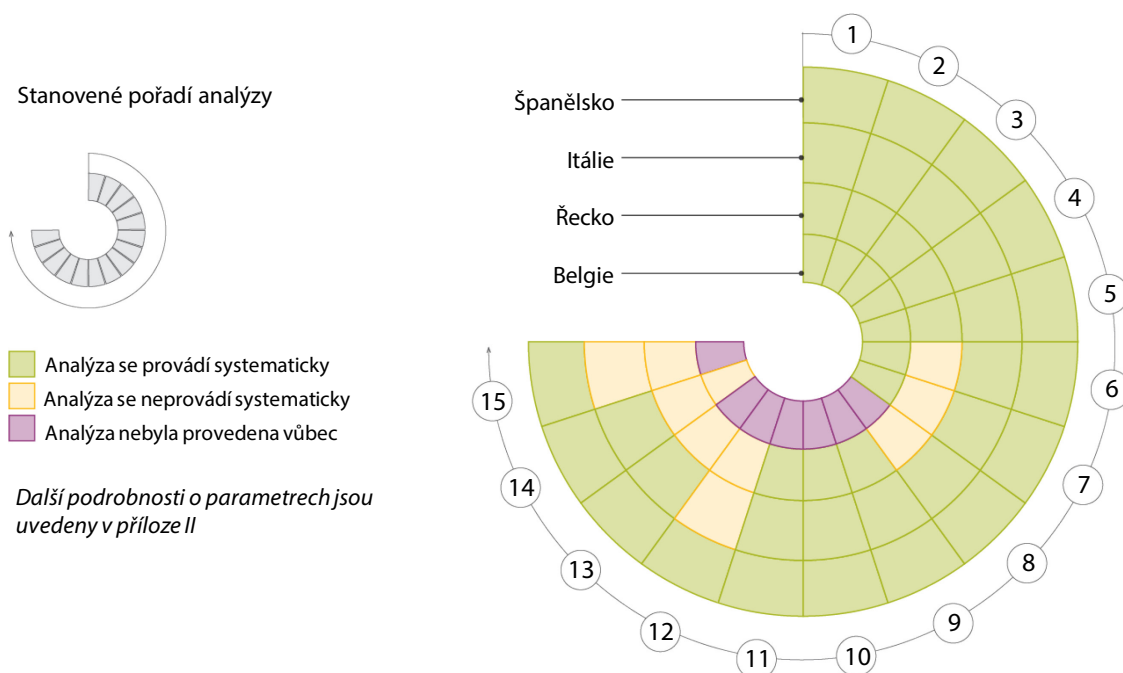
30 Ačkoli navštívené členské státy ne vždy plní povinnosti dané právními předpisy EU, pokud jde o minimální počet kontrol, je nutno zmínit, že provádějí jiné druhy kontrol, které doplňují kontroly shody stanovené EU. Španělské orgány například provádějí zvláštní kontrolní kampaně a kontrolují označování a chemické parametry u mnoha zásilek určených na vývoz. Italské policejní složky provádějí mnoho inspekcí na místě a řadu specifických kontrol. Řecké orgány kontrolují malé a středně velké maloobchodníky a provozovatele stravovacích služeb, aby odhalily podvody.

Laboratorní analýzy nejsou vždy úplné

31 Aby byla kontrola shody považována za úplnou, musí být analyzováno 15 parametrů. Kontrolovali jsme, jaké analýzy se provádějí v navštívených členských státech. Jelikož se ani jeden členský stát nerozhodl provádět analýzy v pořadí stanoveném v [nařízení EU 2022/2105](#) (viz bod [22](#)), mělo být systematicky analyzováno všech 15 parametrů.

32 Zjistili jsme, že všechny parametry analyzovaly pouze španělské orgány, přestože všechny členské státy, které jsme navštívili, Komisi oznámily, že provedly úplné kontroly kategorií (viz [obrázek 4](#)). Kontroly orgánů ostatních tří členských států, které jsme navštívili, provedly neúplné kontroly, protože nepokryly všechny povinné parametry (viz [obrázek 5](#)).

Obrázek 5 | Míra provádění laboratorních analýz 15 stanovených parametrů v navštívených členských státech

Zdroj: EÚD na základě protokolů/smluv s laboratořemi, výsledků laboratorních analýz a pokynů orgánů členských států.

- 33** Neúplné laboratorní analýzy mohou vést k podvodům a k tomu, že některé nevyhovující výrobky nebudou odhaleny. Například vysoké hodnoty některých parametrů by mohly vypovídat o přítomnosti olivového oleje z pokrutin, cizích olejů nebo chemicky zpracovaného oleje (viz [příloha II](#)).

Dva z navštívených členských států vylučují z kontrol části trhu bez analýzy rizik

- 34** Členské státy se musí řídit požadavky stanovenými v právních předpisech EU, pokud jde o počet kontrol olivového oleje, ale nejsou povinny rozdělovat kontroly mezi různé fáze výrobního a distribučního řetězce (viz bod [23](#)).
- 35** Čtyři navštívené členské státy provádějí při plánování kontrol shody analýzu rizik, avšak v různé míře. Zatímco španělské a italské orgány rozpracovaly analýzy rizik, které zohledňují příslušná kritéria (viz [rámeček 4](#)), analýzy rizik v Řecku a Belgii jsou spíše obecné a vynechávají potenciálně relevantní kritéria (jako je objem a hodnota různých olivových olejů uváděných na trh).

Rámeček 4

Příklady kontrol založených na riziku v Itálii

V roce 2021 vytvořily italské orgány pracovní skupinu pro odvětví olivového oleje, podporovanou italským Institutem pro služby zemědělsko-potravinářského trhu, kde každoročně projednávají rizikové faktory a kritické otázky s přihlédnutím k nejnovější hospodářské situaci v tomto odvětví.

Kromě kontrolního subjektu pro zemědělsko-potravinářské odvětví a celní agentury provádějí kontroly olivového oleje tři donucovací orgány s vyšetřovacími pravomocemi (*Carabinieri, Guardia di Finanza a Corpo delle Capitanerie di Porto*).

V Itálii bylo v oblasti organoleptického hodnocení vyškolen mnoho inspektorů, kteří působí jako členové oficiálních zkušebních komisí. To jim umožňuje efektivněji se zaměřit na (rizikovější) olivové oleje při odběru vzorků během kontrol.

- 36** Dva z navštívených členských států navíc ze svých kontrol shody vylučují určité části výrobního a distribučního řetězce, aniž by je zohlednily v analýze rizik. Belgické orgány například neprovádějí kontroly prodeje on-line ani kontroly v prostorách dovozců u olivového oleje dováženého ze zemí mimo EU. Neprovádějí ani kontroly dodržování obchodních norem ve fázi plnění do lahví. Řecké orgány provádějí pouze kontroly shody olivového oleje vyprodukovaného v Řecku a určeného pro řecký trh, čímž z kontrol vylučují dovážený a vyvážený olivový olej.
- 37** Italské a španělské orgány provádějí kontroly v celém dodavatelském řetězci (průmysl, maloobchod a dovoz a vývoz), včetně prodeje on-line a kontroly zahrnují olivový olej různého původu. V Itálii orgány upřednostňují předcházení podvodům v potravinářství na platformách elektronického obchodu.

Systémy sankcí a pokut nejsou vždy účinné a odrazující

- 38** Nejsou-li obchodní normy dodržovány, musí členské státy uplatňovat účinné, přiměřené a odrazující sankce⁴. V případě podvodu by sankce měly odrážet majetkový prospěch hospodářského subjektu nebo procentní podíl jeho obrátu⁵. Každý členský stát může rozhodnout, které faktory je třeba zohlednit při posuzování závažnosti zjištěné nesrovnalosti a při určování přísnosti sankcí (viz bod 24).

⁴ Článek 13 nařízení (EU) 2022/2105.

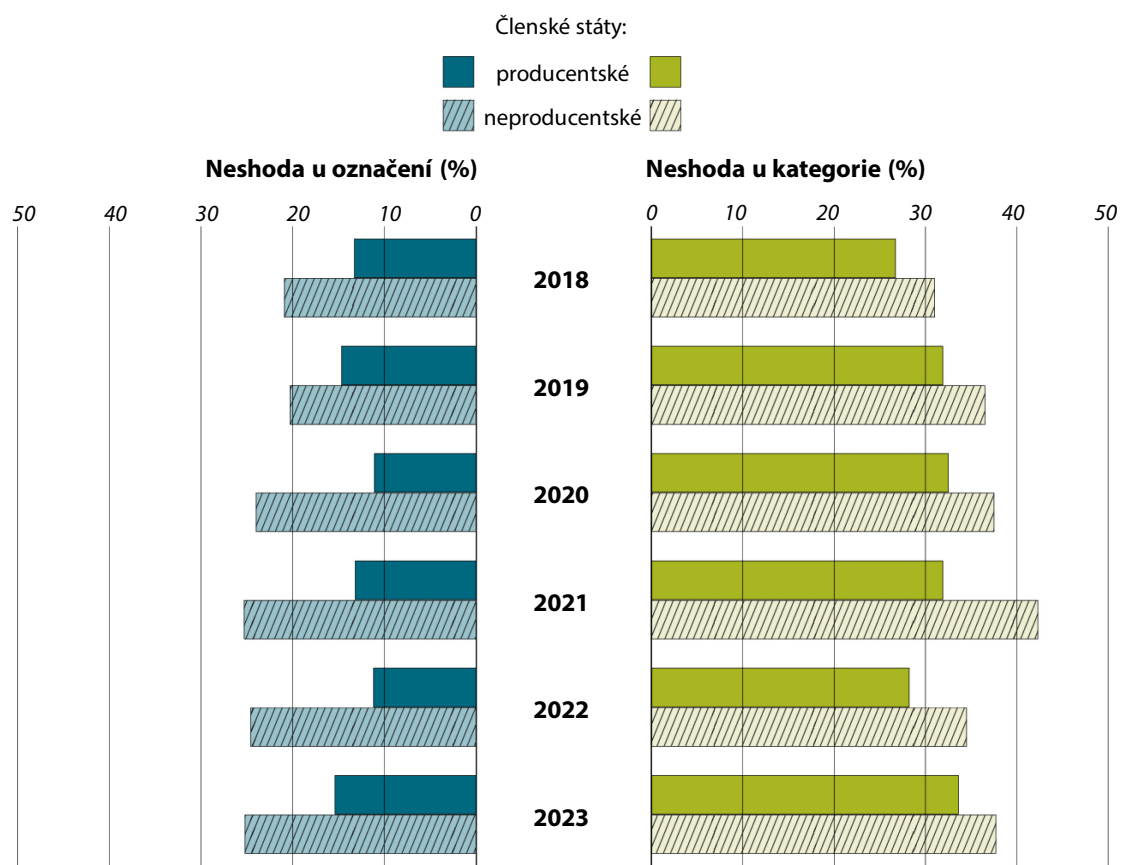
⁵ Článek 139 nařízení (EU) 2017/625.

- 39** Ve čtyřech členských státech, které jsme navštívili, zahrnují systémy sankcí prvky proporcionality: pokuty závisí na druhu protiprávního jednání, velikosti společnosti a tom, zda se jedná o opakované protiprávní jednání.
- 40** Na základě naší analýzy omezeného počtu případů nedodržení předpisů jsme však zjistili nedostatky týkající se odrazujícího účinku a účinnosti sankcí.
- **Odrážející účinek:** v Řecku pokuty nezohledňují finanční zisk z prodeje olivového oleje nižší kategorie za cenu extra panenského olivového oleje. V Itálii a Španělsku (Andalusie) jsme zjistili osvědčený postup – sankce závisí na množství dotčeného výrobku a na zisku získaném z nezákonné činnosti.
 - **Účinnost:** v Itálii se o sankcích rozhoduje poměrně rychle, a to do 1,2 měsíce. Jinde však řízení trvají déle: v Belgii čtyři měsíce, ve Španělsku pět měsíců a v Řecku 14 měsíců. To zpomaluje rychlé stažení výrobků z trhu.

Většina případů nedodržení předpisů zjištěných členskými státy je zjištěna organoleptickým hodnocením a souvisí s degradací

- 41** Kontroly shody na základě rizik u odebraných vzorků olivových olejů provedené členskými státy vedly ke zjištění četných případů nedodržení předpisů. Podíl kontrol v EU, které odhalily nedodržení předpisů týkajících se označení nebo kategorie, znázorňuje [obrázek 6](#). V období 2018–2023 odhalilo 14 % kontrol nedodržení předpisů týkajících se označení a 32 % nedodržení předpisů týkajících se určité kategorie. Podle výročních zpráv Komise o výsledcích kontrol shody prezentovaných v pracovní skupině orgánů pro kontrolu shody v rámci expertní skupiny pro zemědělské trhy – podskupiny plodiny na orné půdě a olivový olej (dále jen „pracovní skupina pro olivový olej“) vykazují členské státy, které nejsou producenty olivového oleje, systematicky vyšší podíly případů vzorků, u nichž nebyly dodrženy předpisy týkající se označování a kategorií.

Obrázek 6 | Podíl kontrol, které odhalily nedodržení předpisů týkajících se označování nebo kategorie (%)

Zdroj: EÚD na základě údajů Komise.

- 42** Výsledky 93 % fyzikálně-chemických analýz v celé EU prokazují soulad s požadavky, u organoleptických hodnocení je to pouhých 68 %. Organoleptické hodnocení má stejnou právní hodnotu jako fyzikálně-chemická analýza, ale vzhledem ke komplexnosti smyslového vnímání zůstává subjektivní. Pro řešení kontroverzních případů byl vytvořen systém oponentních hodnocení. Provozovatel tak může požádat o dvě další hodnocení provedená jinými zkušebními komisemi.
- 43** Z další analýzy důvodů nedodržení předpisů týkajících se kategorie vyplynulo, že přibližně třetinu případů lze jednoznačně přičíst degradaci oleje. To lze vyvodit z fyzikálně-chemické analýzy i organoleptického hodnocení. U ostatních případů nedodržení předpisů nebylo možné konkrétní příčinu určit.

- 44** Vysoká míra nedodržování předpisů je rovněž dána tím, že členské státy se při svých kontrolách zaměřují na rizikovější produkty (viz bod [35](#)), neboť u nich existuje větší šance na zjištění případů nedodržení předpisů. Výsledky kontrol shody tedy nejsou reprezentativní pro obecnou kvalitu olivového oleje na trhu EU a neodrážejí celkový podíl případů nedodržení předpisů týkajících se olivového oleje vyprodukovaného a uváděného na trh v EU⁶.
- 45** Během tohoto auditu jsme provedli případovou studii. V členských státech, které jsme navštívili, jsme zakoupili 28 různých olivových olejů v maloobchodních prodejnách a nechali jsme je testovat – v laboratoři i zkušebními komisemi – s cílem určit jejich vlastnosti (viz [příloha III](#)). Tyto výrobky nebyly vybrány na základě analýzy rizik. Výsledky ilustrující typická zjištění kontrol shody jsou uvedeny v [rámečku 5](#).

Rámeček 5

Výsledky případové studie

Většina zakoupených olejů splňovala požadavky EU pro kategorii uvedenou na etiketě, dva nikoli.

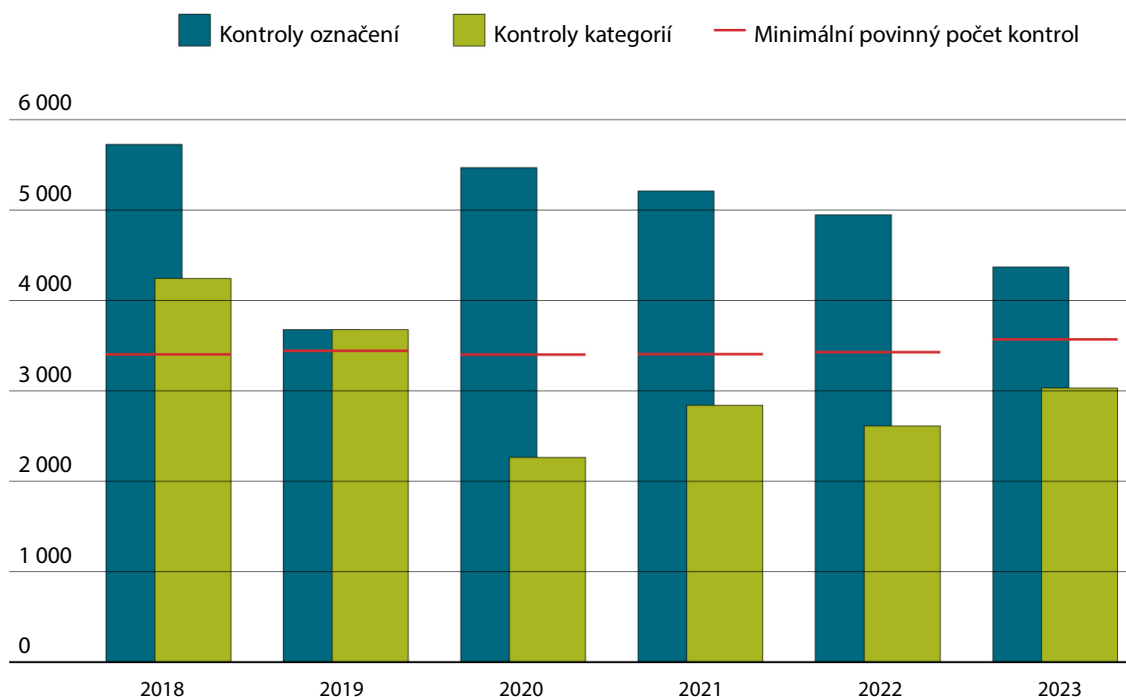
- Analýza jednoho extra panenského olivového oleje odhalila příliš vysokou hodnotu jednoho parametru. Podle výkladu laboratoře tato hodnota v kombinaci s výsledky organoleptického hodnocení (hranice mezi extra panenským a panenským) naznačuje, že olej oxidoval, potenciálně v důsledku nevhodných skladovacích skládování, a měl by být považován za lampantový panenský olivový olej. Jedná se o příklad degradace olivového oleje v průběhu času, stalo se tak pravděpodobně proto, že olej byl během přepravy nebo skladování vystaven světlu a teplu.
- U dalšího extra panenského olivového oleje byl celkový obsah sterolů pod limitem. K tomu může docházet u některých extra panenských olivových olejů vyrobených z jedné odrůdy oliv (*Koroneiki*, *Nocellara del Belice*). Mezinárodní rada pro olivy existenci tohoto problému uznala a navrhla úpravu celkového limitu sterolů do doby, než budou provedeny další vědecké studie. Tento případ ukazuje, jak obtížné může být stanovení jednoduchých prahových hodnot chemických parametrů u olivových olejů z různých odrůd oliv a různého zeměpisného původu.

⁶ Evropská komise, *Olive oil quality checks – in the European Union 2024 results*.

- 46** Z výsledků kontrol členských států a naší případové studie vyplývá, že degradace olivového oleje v průběhu času je obecným problémem. Přestože jsou na etiketě uvedeny pokyny pro skladování, mnoho hospodářských subjektů v distribučním řetězci ani spotřebitelé si citlivosti olivového oleje na teplo a světlo nemusí být vědomi. Pokud se navíc olej blíží prahové hodnotě své kategorie již v době plnění do lahví a stanovená doba minimální trvanlivosti je příliš dlouhá, pravděpodobnost zhoršení jeho kvality před konzumací se zvyšuje.

Komise má o kontrolních systémech členských států pouze částečný přehled

- 47** Regulační rámec pro obchodní normy stanoví Komise. Sleduje také jeho uplatňování a provádění kontrol shody členskými státy. Komise má k dispozici několik prostředků, jak průběžně informovat o tom, co se v členských státech děje:
- členské státy musí každoročně podávat zprávy o výsledcích svých kontrol shody, a to s využitím šablony pro podávání zpráv poskytnuté Komisí,
 - pracovní skupina pro olivový olej, poradní orgán složený ze zástupců orgánů členských států EU, pořádá každoročně setkání zaměřené na diskusi o zkušenostech s kontrolním systémem,
 - v roce 2018 vypracovala skupina konzultantů pro Komisi [studii](#) o provádění kontrol shody v odvětví olivového oleje v celé EU.
- 48** Zjistili jsme, že Komise má o fungování kontrolních systémů v členských státech pouze částečný přehled. Komise si například nebyla vědoma toho, že laboratorní testy jsou v některých členských státech neúplné nebo že některé členské státy ze svých kontrol shody vylučují části trhu. Komise má pouze částečné povědomí o tom, jak fungují systémy sankcí v členských státech a jak jsou sankce uplatňovány v praxi: výroční zprávy členských států jsou často neúplné a každoroční setkání poskytují pouze informace *ad hoc* o několika členských státech.
- 49** Výroční zprávy a setkání neposkytují úplný přehled o kontrolních systémech v členských státech. Členské státy nejsou povinny Komisi informovat o svých analýzách rizik, plánech kontrol, parametrech analyzovaných v laboratoři ani o výsledcích částečných nebo dodatečných kontrol. Komise si je však vědoma toho, že mezi lety 2018 až 2023 bylo minimální prahové hodnoty pro úplné kontroly kategorií dosaženo pouze v letech 2018 a 2019 (viz [obrázek 7](#)). S členskými státy o tom diskutovala při bilaterálních jednáních.

Obrázek 7 | Kontroly shody prováděné na úrovni EU (2018–2023)

Zdroj: EÚD na základě informací Komise.

Kontrolní systémy EU pro kontaminující látky v olivovém oleji mají určité nedostatky

- 50** Na olivový olej jakožto potravinářský výrobek se vztahují [pravidla EU pro bezpečnost potravin](#). Jedná se mimo jiné o hygienické požadavky a maximální přijatelné úrovně kontaminujících látek v potravinách. Tato pravidla platí jak pro olivový olej vyrobený v EU, tak pro dovážený olivový olej. Rámec EU vyžaduje, aby členské státy zajistily dodržování těchto pravidel prováděním kontrol hospodářských subjektů a potravin.
- 51** Posuzovali jsme, zda je právní rámec EU pro kontrolu pesticidů a dalších kontaminujících látek v olivovém oleji jasný a zda kontrolní systémy členských států fungují dobře a zahrnují dovážený olivový olej.

Kontrolní systémy EU pro rezidua pesticidů v olivovém oleji fungují dobře

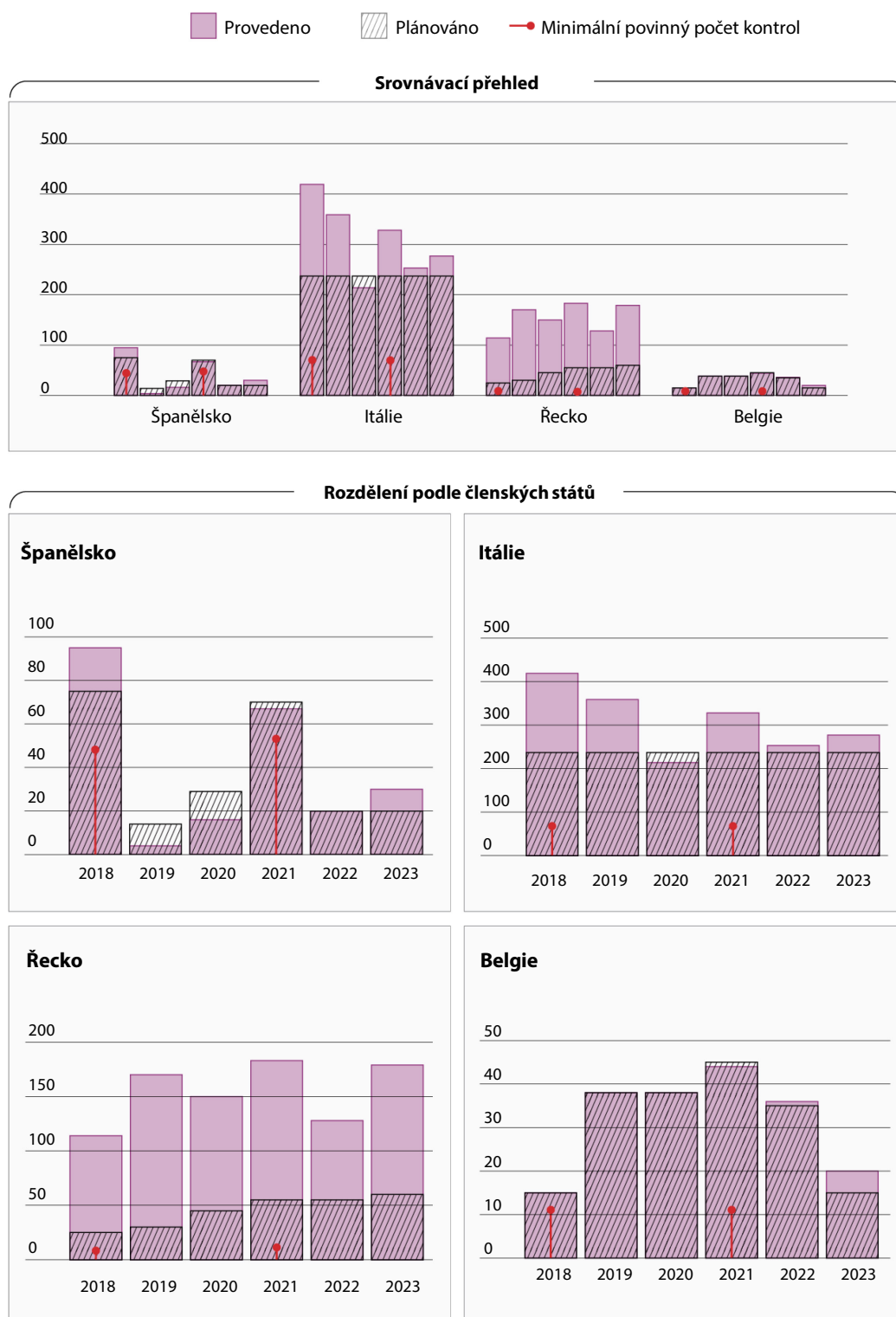
EU má jasný právní rámec pro rezidua pesticidů

- 52** Stopy, které znečišťující látky zanechávají v olivách nebo v olivovém oleji, se nazývají „rezidua“. EU stanovila **maximální limity reziduí (MLR)** pesticidů v potravinách. Jedná se o maximální zákonné prahové hodnoty.
- 53** EU rovněž vytvořila a koordinuje **víceletý program kontrol** reziduí pesticidů v potravinách. Jeho cílem je zajistit soulad s MLR pesticidů a posoudit expozici spotřebitelů vůči reziduům pesticidů. Program zahrnuje i kontroly olivového oleje v tříletých intervalech; posledními roky kontrol byly roky 2018, 2021 a 2024. V těchto letech musel každý členský stát analyzovat minimální počet vzorků olivového oleje a ověřit, zda se v nich vyskytují rezidua pesticidů.
- 54** Členské státy jsou dále povinny zavést **víceleté národní kontrolní programy pro rezidua pesticidů**. Kontrolní programy by měly být založeny na rizicích a měly by se zaměřovat na posouzení expozice spotřebitelů a dodržování MLR pesticidů. Členské státy by měly upřesnit, ze kterých produktů by se měly vzorky odebírat, počet odebíraných vzorků, analyzované pesticidy a kritéria použitá k vypracování programu.

Kontroly jsou založeny na riziku a vysoké koncentrace pesticidů v olivovém oleji zjišťují zřídka

- 55** Členské státy, které jsme navštívili, mají programy kontroly pesticidů, v jejichž rámci se každoročně analyzuje řada vzorků olivového oleje na rezidua pesticidů. Plánují i analýzu dalších vzorků nad rámec požadavků stanovených víceletým kontrolním programem koordinovaným EU (viz **obrázek 8**). Tři z kontrolovaných členských států provádějí analýzy rizik s cílem určit roční počet vzorků a jejich rozložení mezi regiony a hospodářské subjekty. Tyto členské státy zahrnují olivový olej do analýz rizik pro širší kategorie potravin (tj. „rostlinné oleje“ v Belgii, „tuky a oleje a jiné emulze“ v Řecku a Španělsku) a neprovádějí zvláštní posouzení rizik pro olivový olej. Itálie neprovádí analýzu rizik pro kategorii „tuky a oleje“ ani konkrétně pro olivový olej, protože roční počet vzorků je **stanoven zákonem** a neaktualizuje se na základě analýzy rizik.

Obrázek 8 | Kontroly reziduí pesticidů v olivovém oleji – povinné, plánované a provedené (2018–2023)

Poznámka k Itálii: údaje mohou zahrnovat kontroly oliv určených k produkci olivového oleje (primární produkce).

Poznámka k Řecku: údaje zahrnují kontroly oliv určených k produkci olivového oleje (primární produkce).

Poznámka k Belgii: ne všechny výsledky testů byly oznámeny Komisi.

Zdroj: EÚD na základě údajů od členských států.

- 56** V období 2018–2023 členské státy, které jsme navštívili, z větší části provedly požadované kontroly pesticidů v olivovém oleji. Po většině let probíhaly kontroly podle plánu (viz [obrázek 8](#)). Nižší počet kontrol provedených v některých letech lze vysvětlit nedostatkem lidských a finančních zdrojů a dopadem koronavirové pandemie.
- 57** Z výsledků kontrol v členských státech vyplývá, že v letech 2018 až 2023 vykazovalo rezidua pesticidů přesahující MLR pouze několik vzorků: jeden v Itálii v roce 2023 a devět v Řecku. To potvrdily i zprávy EU o reziduích pesticidů v potravinách za roky [2019](#) a [2022](#), které zveřejnil Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA). Obecně lze říci, že analýzy olivového oleje soustavně vypovídají o velmi nízké úrovni reziduí pesticidů.

Kontrolní systémy EU pro jiné kontaminující látky jsou méně rozvinuté než kontrolní systémy pro pesticidy

Právní rámec EU se postupně zlepšuje

- 58** Olivový olej mohou kontaminovat i jiné látky než pesticidy. Může se jednat o toxické chemické látky, které se během zpracování mísí s olejem (například při sklizni, lisování, rafinaci a u některých olejů při přepravě nebo balení) nebo jsou přítomny v životním prostředí (např. dioxiny) (viz [příloha IV](#)). Olivový olej je rovněž předmětem falšování a podvodů, což může způsobit zdravotní rizika (např. přítomnost reziduí rozpouštědel v olivovém oleji z pokrutin prodáváném jako extra panenský olivový olej).
- 59** Pro některé z těchto kontaminujících látek stanovila EU maximální limity⁷, které se vztahují na rostlinné oleje a tuky, včetně olivového oleje. Pokud jde o obsah jiných kontaminujících látek, jako jsou uhlovodíky z minerálních olejů (MOH) a změkčovadla, v potravinách, v současné době neexistují žádné maximální limity EU. Pokud jde o změkčovadla, existují specifické [migrační limity pro některá změkčovadla v materiálech určených pro styk s potravinami](#), ale nikoli přímo v samotných potravinách (viz [rámeček 6](#)).

⁷ [Nařízení \(ES\) 2023/915](#) o maximálních limitech některých kontaminujících látek v potravinách; [nařízení \(ES\) 1881/2006](#), kterým se stanoví maximální limity některých kontaminujících látek v potravinách (neplatí od 24.5.2023).

Rámeček 6

Uhlovodíky z minerálních olejů a změkčovadla

Uhlovodíky z minerálních olejů představují širokou škálu chemických sloučenin vyrobených ze surové ropy. Dělí se na dvě hlavní skupiny: nasycené uhlovodíky minerálních olejů (MOSH) a aromatické uhlovodíky minerálních olejů (MOAH). Mohou se dostat do potravin mnoha způsoby: kontaminací životního prostředí, mazivy pro stroje, pomocnými látkami, potravinářskými nebo krmnými přídatnými látkami nebo migrací z materiálů určených pro styk s potravinami. Olivový olej je kvůli své lipofilní povaze (tj. jeho schopnosti mísit se s tuky nebo se v nich rozpouštět) v případě kontaminace náchylnější k hromadění MOH.

V roce 2017 [Komise doporučila členským státům MOH monitorovat](#). V návaznosti na [aktualizaci hodnocení rizik úřadu EFSA v roce 2023](#) a potvrzená zdravotní rizika související s MOAH předložila Komise na konci roku 2023 první návrh nařízení, kterým se stanoví maximální limity pro MOAH. Úřad EFSA dospěl k závěru, že dietární expozice vůči MOSH nevzbuzuje obavy u žádné věkové skupiny.

Změkčovadla se přidávají do materiálů, aby byly měkčí a flexibilnější. Mohou se migrovat do potravin, když tyto materiály přicházející do styku s potravinami (např. nádoby vyrobené z určitých plastů). Změkčovadla jsou obecně rozpustná v tucích, takže existuje riziko, že by mohly migrovat z obalů do tučných potravin, jako je olej. Se zvyšující se dobou kontaktu a teploty se zvyšuje i riziko migrace.

[Migrační limity EU pro některá změkčovadla v materiálech určených pro styk s potravinami](#) jsou navrženy tak, aby kontrolovaly, jaké množství dané látky může migrovat z obalů nebo zařízení na zpracování do potravin.

60 Od prosince 2022 členské státy zavedly vlastní plány kontrol pro monitorování koncentrace jiných kontaminujících látek než pesticidů v potravinách⁸. Do té doby se koordinované kontrolní programy na úrovni EU vztahovaly pouze na některé kontaminující látky v potravinách živočišného původu. Od účetního roku 2023 musí členské státy do svých plánů zahrnovat i potraviny jiného než živočišného původu⁹. Plán kontrol by měl stanovit:

- a) odůvodněné kombinace kontaminujících látek / skupin kontaminujících látek a skupin komodit, které se mají kontrolovat,
- b) strategii odběru vzorků a
- c) četnost kontrol.

61 V roce 2022 vytvořila Komise pro členské státy šablonu pro přípravu jejich plánů pro kontroly kontaminujících látek a rovněž vypracovala [pokyny pro členské státy](#). Plány kontrol na roky 2023, 2024 a 2025, které Belgie, Řecko a Itálie zaslaly Komisi, však nespecifikovaly, které kontaminující látky a u kterých skupin výrobků se budou kontrolovat. Komise v roce 2023 dále začala posuzovat plány členských států pro kontroly kontaminujících látek, včetně potravin jiného než živočišného původu. Nemáme žádné důkazy o tom, že by Komise trvala na tom, aby členské státy uváděly podrobnější informace nebo odůvodnění.

Kontroly olivového oleje byly součástí plánů kontrol členských států, není ale jasné, co se kontrolovalo a proč

62 Členské státy, které jsme navštívili, mají vlastní plány kontrol jiných kontaminujících látek než pesticidů pro širší kategorii potravin „tuky a oleje“, která zahrnuje i olivový olej. Pro olivový olej neexistují žádné zvláštní plány a počet vzorků a výběr kontaminujících látek závisí na zjištěných rizicích pro tuto širší kategorii. Čtyři navštívené členské státy činí různá rozhodnutí ohledně toho, které kontaminující látky budou v kategorii tuků a olejů (včetně olivového oleje) kontrolovat (viz [příloha V](#)) a kdy. Nekontrolují některé kontaminující látky, jako jsou MOH a změkčovadla, protože pro výskyt těchto látek v potravinách v EU nebyly stanoveny žádné maximální limity.

⁸ [Nařízení \(EU\) 2017/625](#) o úředních kontrolách (nařízení o úředních kontrolách).

⁹ [Nařízení \(EU\) 2022/932](#) o jednotných praktických opatřeních pro provádění úředních kontrol, pokud jde o kontaminující látky v potravinách; [nařízení \(EU\) 2022/931](#) stanovující pravidla pro provádění úředních kontrol, pokud jde o kontaminující látky v potravinách.

- 63** Členské státy uplatňují různé přístupy a ne vždy své analýzy rizik dokumentují nebo svá rozhodnutí zdůvodňují. Italské plány kontrol kontaminujících látek neobsahují řádnou analýzu rizik, která by odůvodňovala kontrolu kontaminujících látek v kategorii „tuky a oleje“. Řecko konkrétně zahrnuje do svých plánů kontrol olivový olej, ale nikoli zdokumentovanou analýzu rizik. Ve Španělsku a Belgii jsou kontroly kontaminujících látek v olivovém oleji založeny na analýzách rizik prováděných každoročně pro každou kontaminující látku na základě příslušných parametrů a údajů. Olivový olej je obvykle součástí kategorie rostlinné oleje a v některých případech se na něj kontroly konkrétně zaměřují.
- 64** Výsledky kontrol členských států ukazují, že počet vzorků s koncentracemi kontaminujících látek (jiných než pesticidů) nad zákonnou prahovou hodnotou je velmi nízký. V letech 2018 až 2023 se jeden takový vzorek vyskytl ve Španělsku, jeden v Itálii a dva v Belgii. Členské státy nemusí shromažďovat údaje o výskytu kontaminujících látek, pro něž nebyly stanoveny maximální limity.

U olivového oleje dováženého ze zemí mimo EU se neprovádí systematické kontroly pesticidů a jiných kontaminujících látek

- 65** EU pokrývá přibližně 9 % své spotřeby olivového oleje dovozem (viz [příloha I](#), bod [03](#)). Ani jeden z navštívených členských států se však ve svých analýzách rizik pesticidů a jiných kontaminujících látek výslovně nezaměřuje na olivový olej dovážený ze zemí mimo EU. Španělsko provádí posouzení rizik u dovážených produktů na stanovištích hraniční kontroly teprve od roku 2023. Dále neprovádí žádné zvláštní posouzení rizik ani nemá plán kontrol dováženého olivového oleje. Italský plán kontrol dovozu nezohledňuje relevantní rizikové faktory (jako jsou kategorie dovážených produktů a jejich původ). Belgie žádné kontroly olivového oleje na stanovištích hraniční kontroly neplánuje a Řecko je zavedlo teprve v roce 2024.
- 66** Kontroly dovozů olivového oleje ze zemí mimo EU zaměřené na pesticidy a jiné kontaminující látky v navštívených členských státech buď neexistují, nebo jsou velmi omezené. Itálie nedodržela svůj plán odběru vzorků z jedné zásilky olivového oleje ročně na každém stanovišti hraniční kontroly: v letech 2023 a 2024 nebyly na hlavních místech vstupu olivového oleje zkontrolovány žádné zásilky. Dovozy olivového oleje do Španělska nejsou systematicky testovány na kontaminující látky. V letech 2018 až 2023 byly na rezidua pesticidů analyzovány pouze tři vzorky a na další kontaminující látky 50 vzorků.

Právní rámec EU a kontroly sledovatelnosti ne vždy umožňují identifikaci původu produktu

67 Sledovatelností se rozumí možnost sledovat produkt ve všech fázích produkce, zpracování a distribuce. Umožňuje spotřebitelům zjistit, kde a jak byly olivy sklizeny a zpracovány. Sledovatelnost je rovněž nezbytná pro kontrolu pravosti olivového oleje. Dále je nezbytná, pokud dojde ke kontaminaci a je třeba zajistit soulad s požadavky na bezpečnost potravin.

68 Posuzovali jsme, zda:

- byl zaveden jasný právní rámec a požadavky na sledovatelnost a zda Komise poskytuje podporu při jejich provádění,
- členské státy kontrolují aspekty sledovatelnosti jak při kontrolách bezpečnosti potravin, tak při kontrolách shody,
- u vzorku 24 různých olivových olejů odpovídá místo původu na etiketě zeměpisné oblasti, kde byly olivy sklizeny a kde se nachází lisovna.

Komise stanoví právní požadavky na sledovatelnost, ale nedefinuje, jak by je členské státy měly kontrolovat

69 Sledovatelnost olivového oleje se řídí:

- [nařízením o obecných zásadách a požadavcích potravinového práva](#), které vyžaduje, aby potravinářské a krmivářské podniky byly schopny identifikovat alespoň bezprostřední dodavatele svého zboží („jeden krok zpět“), jakož i bezprostřední následné příjemce nebo zákazníky, kterým zboží dodaly („jeden krok vpřed“) – tento požadavek neplatí mimo EU,
- pravidly EU pro obchodní normy pro olivový olej, která konkrétně vyžadují uvedení místa původu, jakož i vedení záznamů umožňujících prokázat původ a uvedení dalších informací na etiketě¹⁰.

¹⁰ Článek 5 [nařízení \(EU\) 2022/2105](#) a článek 11 [nařízení \(EU\) 2022/2104](#).

- 70** Podle obchodních norem pro olivový olej musí být na etiketě extra panenského olivového oleje a panenského olivového oleje uvedeno místo původu. U olivových olejů pocházejících z EU by mělo být možné je zpětně vysledovat do zeměpisné oblasti, kde byly olivy sklizeny, a do lisovny, kde byly olivy lisovány. U olivových olejů pocházejících ze zemí mimo EU by mělo být možné je zpětně vysledovat do země původu. Aby tuto povinnost splnily, musí konkrétní hospodářské subjekty uchovávat doklady a záznamy, které umožňují identifikovat původ olivového oleje a zkontrolovat, zda odpovídá údajům na etiketě.
- 71** Datum sklizně olivového oleje je ukazatelem čerstvosti a jakosti a jedná se o datum sklizně oliv. Pravidla EU stanoví, že na etiketě extra panenského olivového oleje a panenského olivového oleje může být uveden rok sklizně pouze tehdy, pokud 100 % obsahu pochází z téže sklizně. Správnost informací uvedených na etiketě by mělo být možné ověřit prostřednictvím záznamů o sledovatelnosti.
- 72** Aspekty sledovatelnosti je nutno kontrolovat v rámci úředních kontrol bezpečnosti potravin a během kontrol shody olivového oleje. Ve svých výročních zprávách pro Komisi o výsledcích kontrol shody musí členské státy informovat o tom, zda je způsob uvádění původu na etiketě v souladu s požadavky EU. Členské státy nejsou výslovně povinny podávat zprávy o výsledcích kontrol sledovatelnosti.
- 73** Právní předpisy EU neupřesňují, jak nebo kdy by měly být aspekty sledovatelnosti kontrolovány (např. místo původu, hmotnostní bilance). Komise rovněž nevydala žádné pokyny. Zjistili jsme, že členské státy si požadavky na sledovatelnost vykládají různě. Některé členské státy si tak vyvinuly vlastní metodiku a ke kontrole sledovatelnosti přistupují různě (viz body [75–80](#) a [rámeček 7](#)).
- 74** Dva ze čtyř členských států, které jsme navštívili, přijaly vlastní pravidla pro provádění požadavků EU na sledovatelnost, například:
- povinnou registraci v národním elektronickém registru evidujícím každý pohyb olivového oleje (Španělsko a Itálie),
 - povinné uvádění roku sklizně u olivového oleje vyprodukovaného a prodávaného v Itálii (viz také [rámeček 2](#)),
 - povinné označení původu volně loženého olivového oleje skladovaného ve skladech, který dosud nebyl zařazen do kategorií (Itálie).

Členské státy zahrnují sledovatelnost do svých kontrol olivového oleje, ale úroveň ověřování se liší

- 75** **Kontroly bezpečnosti potravin** u hospodářských subjektů v odvětví olivového oleje v navštívených členských státech obecně zahrnují sledovatelnost. Všechny čtyři státy kontrolují, zda hospodářský subjekt má zavedeny systémy / registry sledovatelnosti. Tři členské státy systematicky kontrolují sledovatelnost během kontrol bezpečnosti potravin, zatímco v Itálii je to ponecháno na uvážení inspektora.
- 76** Zjistili jsme, že členské státy přistupují k provádění kontrol sledovatelnosti různě.
- Řecké orgány provádějí společné kontroly bezpečnosti potravin a shody, během nichž se kontrola sledovatelnosti omezuje na ověření dodavatele prvního stupně („jeden krok zpět“).
 - Itálie se při kontrolách bezpečnosti potravin týkajících se sledovatelnosti řídí stanoveným postupem „jeden krok zpět, jeden krok vpřed“. Kontroly se zaměřují na odchozí produkty a kontrolují původ olivového oleje uvedený na etiketě na základě dokumentace dostupné v prostorách hospodářského subjektu.
 - Ve Španělsku a Belgii překračují kontroly sledovatelnosti v oblasti bezpečnosti potravin rámec toho, co vyžadují právní předpisy EU. Orgány kontrolují, zda lze produkty vysledovat v celém dodavatelském řetězci, a prověřují záznamy o sledovatelnosti příchozích i odchozích produktů.
- 77** Při **kontrolách shody** s obchodními normami u extra panenského olivového oleje a panenského olivového oleje je hlavním kontrolním požadavkem kontrola místa původu (viz bod 70). Aby byl tento požadavek splněn, musí být hospodářské subjekty, kteří působí v odvětví olivového oleje a jejichž jméno je uvedeno na etiketě, schopny vysledovat produkt zpět do místa původu uvedeného na etiketě. Zjistili jsme, že dva ze čtyř navštívených členských států systematicky nekontrolují, zda je původ uvedený na etiketě správný.
- 78** Ve Španělsku a Itálii je ověřování původu olivového oleje jednou z hlavních složek kontrol shody ve všech fázích dodavatelského řetězce. Hospodářské subjekty v obou členských státech musí mít zavedeny systémy a postupy sledovatelnosti a musí evidovat každý pohyb olivového oleje (a v některých regionech také oliv) v elektronickém registru (viz [rámeček 7](#)), což se ověřuje během kontrol. To jde nad rámec požadavků EU. Cílem registrů je zvýšit transparentnost a snížit riziko podvodů. Umožňují orgánům provádět důkladné kontroly sledovatelnosti při kontrole hospodářských subjektů a vysledovat produkty zpět k pěstitelům oliv a pozemkům, kde byly olivy vypěstovány.

Rámeček 7

Registry olivového oleje ve Španělsku a Itálii

Itálie a Španělsko mají národní registry, v nichž jsou všechny hospodářské subjekty povinny registrovat každý interní (v rámci téhož zařízení) a externí (přeprava) pohyb olivového oleje.

Ve Španělsku musí být interní pohyby zaznamenávány **v reálném čase** a externí pohyby **předem** (systém generuje přepravní doklad, který zásilku oleje provází). V Itálii musí hospodářské subjekty zaznamenat každý pohyb **do šesti dnů** od přemístění. Ve Španělsku musí být dovoz olivového oleje ze zemí EU a třetích zemí zaevidován konečným příjemcem **před** vstupem oleje do země, zatímco v Itálii se tak děje až **poté**, co byl olej poprvé vyložen hospodářským subjektem na italské půdě.

- 79** V Řecku a Belgii jsou kontroly místa původu méně vyčerpávající. V Řecku se místo původu **produktů se zeměpisným označením** nebo ekologických produktů kontroluje a sleduje zpět k pěstiteli oliv. U extra panenského olivového oleje a panenského olivového oleje se kontroly sledovatelnosti řídí přístupem „jeden krok zpět“ (viz bod **76**). Kontroly na maloobchodní úrovni nezahrnují ověření přesnosti místa původu. V době auditu Řecko uvedlo, že pracuje na digitálním systému pro povinné vykazování údajů týkajících se oliv a olivového oleje (jako jsou údaje o sklizni, produkci olivového oleje, zpracování, obchodu a zásobách). Belgické orgány správnost místa původu uvedeného na etiketě nekontrolují.
- 80** Důležitým prvkem kontroly sledovatelnosti je hmotnostní bilance, která se soustřeďuje na srovnávání příchozího a odchozího zboží, jakož i na zásoby na místě. Hmotnostní bilance pomáhá předcházet podvodům a zajišťovat kvalitu. Zjistili jsme, že ze čtyř navštívených členských států provádějí kontroly shody systematicky pouze Španělsko a Itálie.

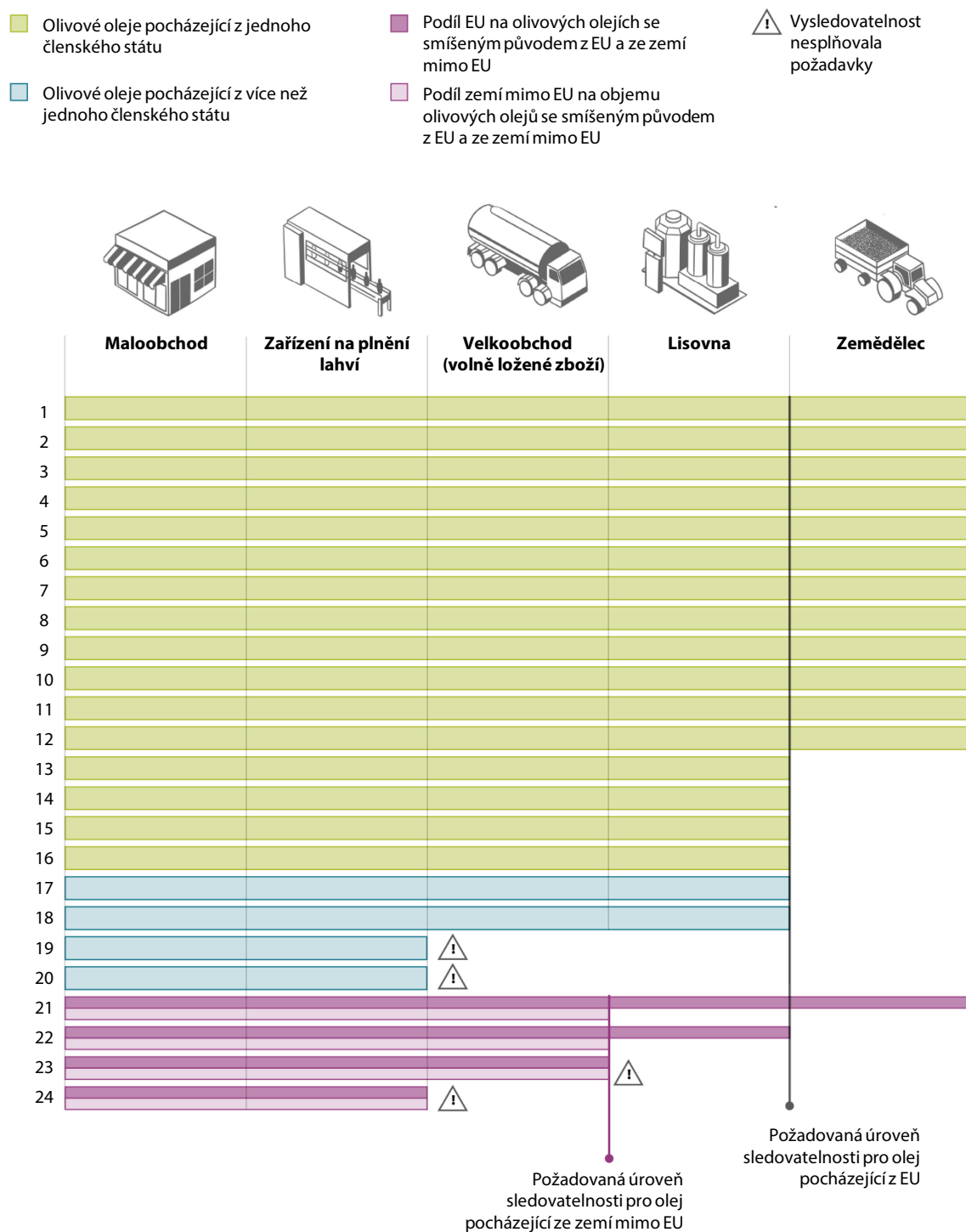
Výsledky pokusu o vysledování produktu v dané případové studii: některé olivové oleje nebylo možné zpětně vysledovat

- 81** Požádali jsme příslušné orgány čtyř členských států, které jsme navštívili, aby se pokusily vysledovat 28 různých olivových olejů zakoupených pro případovou studii (viz **příloha III**) a poskytly nám související záznamy umožňující sledovat všechny olivové oleje ve všech fázích produkce (stáčírnou, lisovnu, pěstitelů oliv).
- 82** Náš vzorek sestával z 24 vzorků extra panenského olivového oleje nebo panenského olivového oleje a čtyř rafinovaných olivových olejů. Podle obchodních norem EU pro olivový olej musí místo původu na etiketě extra panenského a panenského olivového oleje odpovídat zeměpisné oblasti, kde byly olivy sklizeny a lisovány (viz bod **70**).

83 Výsledky kontroly sledovatelnosti 24 olivových olejů s uvedením místa původu
(viz také [obrázek 9](#)):

- všech 16 olivových olejů vyprodukovaných v jednom členském státě lze vysledovat až do zeměpisné oblasti, kde byly olivy sklizeny a lisovány, jak vyžaduje nařízení – čtyři až do lisoven a 12 ještě dále k zemědělcům,
- dva ze čtyř olivových olejů pocházejících z EU (z několika členských států) nebylo možné zpětně vysledovat do zeměpisné oblasti, kde byly olivy sklizeny a lisovány,
- dva ze čtyř olivových olejů smíšeného původu z EU a ze zemí mimo EU nesplňovaly požadavky na sledovatelnost; první případ se týkal se podílu připadajícího na oleje z zemí mimo EU a druhý podílu ze zemí EU i ze zemí mimo EU.

Obrázek 9 | Výsledky testu sledovatelnosti původu olivového oleje u 24 různých olivových olejů s povinným uvedením místa původu

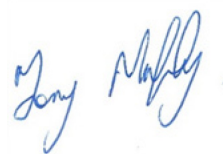

Zdroj: EÚD na základě výsledků případové studie.

84 Výsledky tohoto hodnocení odhalují nedostatky ve sledovatelnosti olivového oleje v EU. Pokud jde o obchodní normy, nebyli jsme schopni potvrdit místo původu na etiketě čtyř z 24 olivových olejů, které musely místo původu uvádět. Dále z hlediska požadavků na sledovatelnost v oblasti bezpečnosti potravin (viz bod 69) bylo možné plně vysledovat na úroveň zemědělského podniku za použití přístupu „jeden krok zpět“ pouze polovinu olejů a spolupráce mezi příslušnými orgány, pokud jde o olivový olej pocházející z více než jednoho členského státu EU, není vždy účinná. Je tomu tak proto, že nebyly schopny v plném rozsahu vysledovat žádný z olivových olejů zpět na úroveň zemědělského podniku za hranicemi svého státu.

Tuto zprávu přijal senát I, jemuž předsedá Joëlle Elvingerová, členka Účetního dvora, v Lucemburku na svém zasedání dne 12. listopadu 2025.

Za Účetní dvůr

Tony Murphy
předseda

Přílohy

Příloha I – O auditu

- 01** EU je největším světovým producentem a spotřebitelem olivového oleje (61 % produkce a 45 % spotřeby celkového objemu¹) a jeho největším vývozcem (65 %²). Olivový olej se vyrábí v devíti členských státech EU: ve Španělsku, v Itálii, Řecku, Portugalsku, ve Francii, ve Slovinsku, v Chorvatsku, na Kypru a na Maltě. Produkce olivového oleje v EU je ve své většině soustředěna pouze ve čtyřech členských státech, na které připadá 99 % celkové produkce: ve Španělsku (60 %), v Itálii (17 %), Řecku (14 %) a Portugalsku (8 %). V hospodářském roce 2022/2023 bylo na pěstování olivovníků na olej vyhrazeno přibližně 4,7 milionu hektarů³. Olivový olej z EU je pro vnější trh vysoce hodnotným produktem. V hospodářském roce 2023/2024 měla EU kladnou obchodní bilanci olivového oleje ve výši přibližně 4,4 miliardy EUR⁴.
- 02** Právní předpisy EU⁵ definují osm různých kategorií olivového oleje (viz [obrázek 1](#)), z nichž čtyři lze prodávat spotřebitelům. Kategorie jsou založeny na způsobu získávání oleje a na některých jeho vlastnostech, jako je kyselost. Panenské olivové oleje se získávají přímo z oliv výhradně mechanickými nebo jinými fyzikálními prostředky. Rafinovaný olivový olej prochází různými fyzikálními nebo chemickými procedurami, které mění jeho určité vlastnosti (obvykle chuť, vůni a barvu). Olivový olej z pokrutin se po prvním lisování extrahuje z olivové dužiny pomocí rozpouštědel.

¹ Evropská komise, [Dashboard: olive oil](#), průměr za sklizňové roky 2019/2020 až 2023/2024.

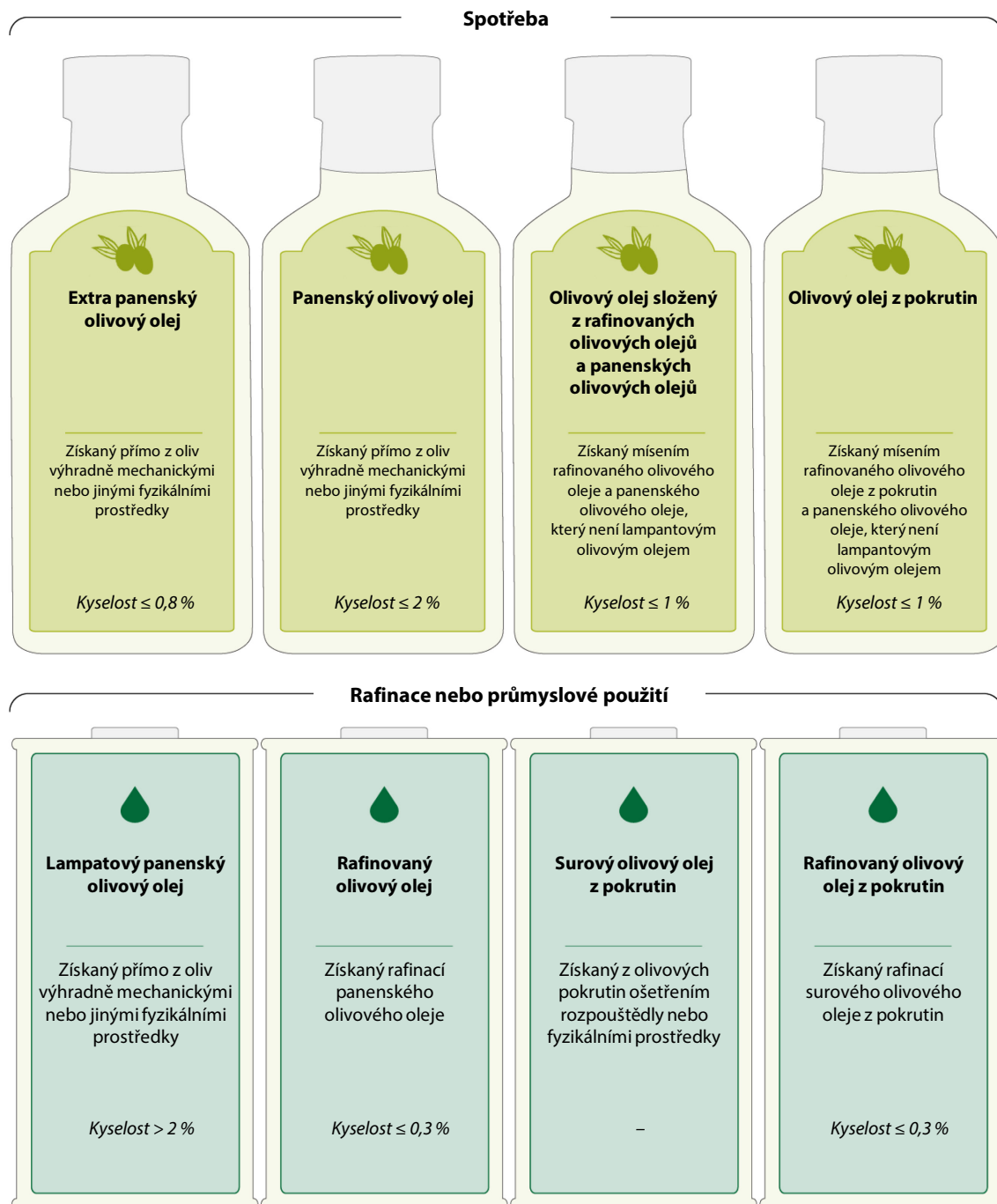
² Evropská komise, [Olive oil – An overview of the production and marketing of olive oil in the EU](#).

³ Evropská komise, [Olive oil short-term outlook](#).

⁴ Evropská komise, [Dashboard: olive oil](#).

⁵ Příloha I, část VII [nařízení \(EU\) č. 1308/2013](#).

Obrázek 1 | Kategorie olivového oleje

Zdroj: EÚD na základě právních předpisů EU a [informativního přehledu Evropské komise o olivovém oleji](#), obrázek inspirovaný projektem [OLEUM](#).

03 EU vyváží přibližně 38 % své roční produkce olivového oleje a dováží přibližně 9 %⁶, z čehož více než polovina se následně opět vyváží. Hlavními dovozci a vývozci jsou Španělsko (57 % dovozu do EU a 56 % vývozu EU) a Itálie (33 % dovozu a 29 % vývozu)⁷. Hlavním vývozcem do EU je Tunisko (75 % objemu dovozu mezi sklizňovými roky 2019/2020 a 2023/2024), následované Tureckem (7,8 %), Argentinou (3,9 %) a Marokem (3,5 %)⁸. EU dováží převážně extra panenský olivový olej, po němž následuje panenský lampantový olivový olej. Hlavním dovozcem olivového oleje z EU jsou USA⁹.

Rámec politiky

04 Olivový olej je vysoce regulován. Aby byla zaručena vysoká úroveň ochrany spotřebitele, zavedla EU systém kontrol, který má zajistit, aby olivový olej, který mohou spotřebitelé v EU nakupovat, byl pravý a bezpečný a aby bylo možné vysledovat jeho původ. Pravý olivový olej nebyl smíchán s žádným jiným než olivovým olejem a má jakost a čistotu kategorie, v níž se prodává.

05 Na olivový olej se vztahují zvláštní právní předpisy, které stanoví požadavky na uvádění na trh a sledovatelnost:

- [nařízení \(EU\) č. 1308/2013](#), kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty,
- [nařízení \(EU\) 2022/2104](#) o obchodních normách, kterým se stanoví zvláštní požadavky na označování, balení a sledovatelnost,
- [nařízení \(EU\) 2022/2105](#), kterým se stanoví pravidla pro kontroly shody obchodních norem pro olivový olej a metody analýzy charakteristik olivového oleje.

⁶ Evropská komise, [Databáze Comext](#), průměr za sklizňové roky 2019/2020 až 2023/2024.

⁷ Evropská komise, [Olive oil and table olives trade](#), průměr za sklizňové roky 2019/2020 až 2023/2024.

⁸ Mezinárodní rada pro olivy, [Import figures of olive oil in the extra-EU\(27\)](#).

⁹ Evropská komise, [Olive oil and table olives trade](#).

- 06** Na olivový olej se rovněž vztahují požadavky EU na bezpečnost potravin¹⁰, a spadá tedy do působnosti harmonizovaného rámce EU pro úřední kontroly potravin¹¹. Aby byl dováženému olivovému oleji povolen vstup na evropský trh, musí splňovat pravidla EU pro bezpečnost potravin a obchodní normy pro olivový olej. Dovoz olivového oleje v lahvích se musí rovněž řídit platnými pravidly pro označování a balení¹². Dovoz musí být podroben kontrolám shody a úředním kontrolám na základě rizik, a to buď na stanovištích hraniční kontroly, nebo v pozdějších fázích (např. při uskladnění, zpracování, plnění do lahví nebo v maloobchodním prodeji).

Úlohy a odpovědnost

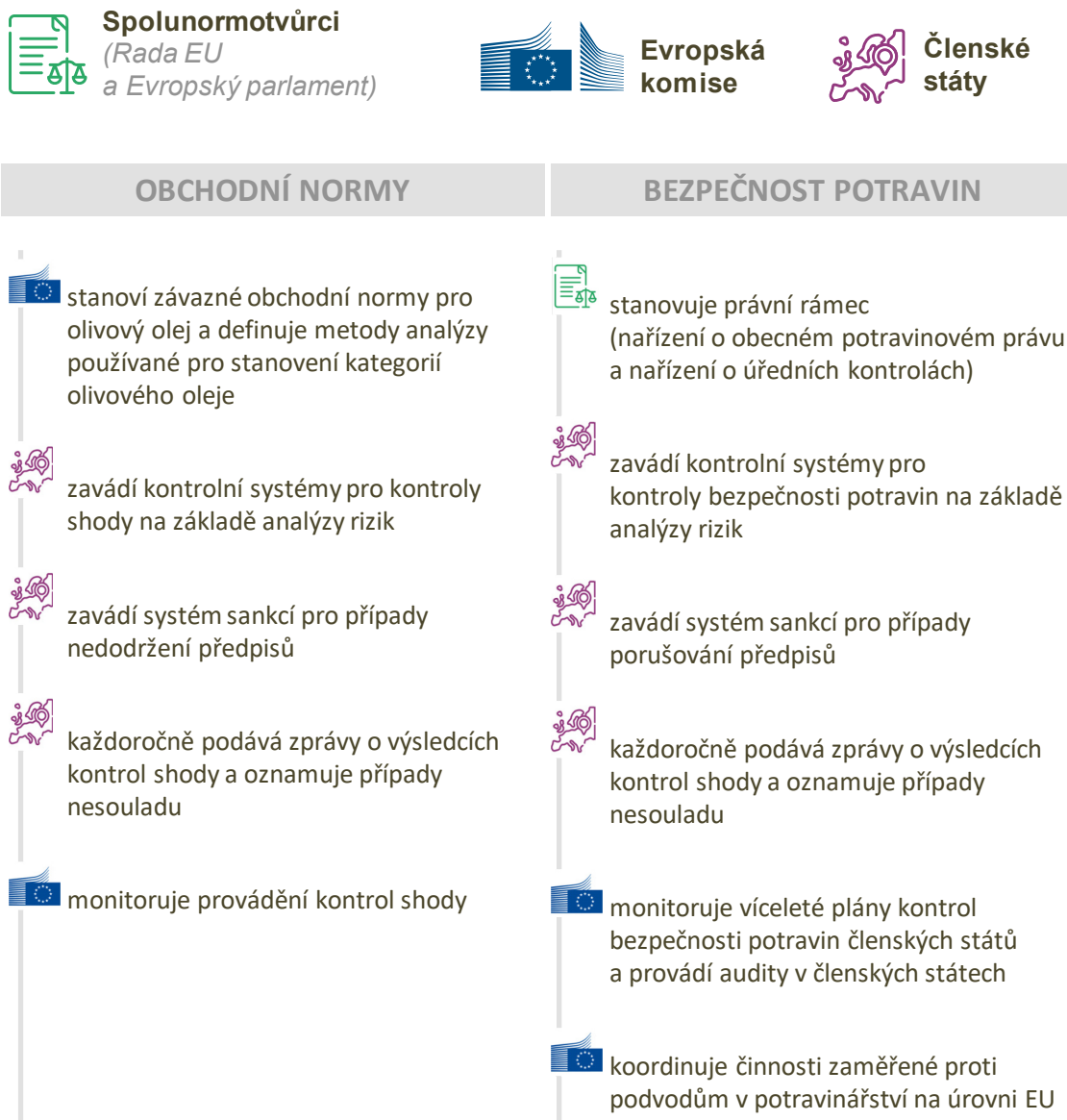
- 07** Úlohy a povinnosti Komise a členských států, pokud jde o kontrolní systémy pro olivový olej, jsou vysvětleny na [obrázku 2](#). Za aspekty týkající se obchodních norem odpovídá generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova (GŘ AGRI) a za aspekty týkající se bezpečnosti potravin odpovídá Generální ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin (GŘ SANTE).

¹⁰ Nařízení (ES) č. 178/2002.

¹¹ Nařízení (EU) 2017/625.

¹² Nařízení (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům.

Obrázek 2 | Úlohy a povinnosti související se systémy kontroly olivového oleje v EU

Zdroj: EÚD.

08 [Nařízení \(EU\) 2022/2104](#) poskytuje členským státům určitou flexibilitu při stanovování zvláštních norem, například zda zakázat mísení olivového oleje s jinými rostlinnými oleji, zda povolit velikost balení přesahující limity stanovené nařízením, nebo zda stanovit pravidla týkající se uvádění roku sklizně. Komise sleduje, jak jsou tato vnitrostátní pravidla prováděna. Kromě toho některé členské státy, jako Španělsko a Itálie, zavedly vlastní národní pravidla (např. pro sledovatelnost), která jdou nad rámec požadavků EU.

Rozsah a koncepce auditu

- 09** Zkoumali jsme kontrolní systémy zavedené členskými státy a Komisí s cílem zajistit pravost olivového oleje prodávaného v EU (z hlediska kategorií olivového oleje), jeho bezpečnost z hlediska spotřeby a možnost vysledovat jeho původ. Posuzovali jsme, zda členské státy mají účinný systém kontrol a sankcí zaměřených na shodu olivového oleje s obchodními normami, kontaminující látky a sledovatelnost. Posuzovali jsme rovněž, zda Komise na kontrolní systémy členských států dohlíží a poskytuje jim podporu. Audit se nezabýval všemi požadavky na označování olivového oleje, jako je výživová hodnota, ani zvláštními požadavky na sledovatelnost ekologického olivového oleje.
- 10** Náš audit se týkal období od roku 2018 do roku 2023. Pokud to však bylo možné, použili jsme nejnovější dostupné informace. Setkali jsme se se zástupci Komise (GŘ SANTE, GŘ AGRI) a vedli jsme pohovory s příslušnými orgány v Belgii, Řecku, ve Španělsku a v Itálii. Tyto členské státy jsme vybrali, protože na Řecko, Španělsko a Itálii připadá přibližně 91 % produkce olivového oleje v EU. Z neproducentů zemí je největším vývozcem olivového oleje z EU a dovozcem olivového oleje ze zemí mimo EU Belgie¹³. Důkazní informace jsme získali z různých zdrojů uvedených na [obrázku 3](#).

Obrázek 3 | Provedená práce

Dokumentární přezkum nařízení EU, pokynů a zpráv Komise, auditních zpráv, expertních dokumentů a dokumentace výborů a oznámení o nesouladu v databázi Komise

Rozhovory se zástupci Komise a orgánů členských států

Dokumentární přezkum národních / regionálních pravidel, plánů kontrol a zpráv z navštívených členských států

Pozorování kontrol hospodářských subjektů působících v odvětví olivového oleje prováděné příslušnými orgány v navštívených členských státech

Zdroj: EÚD.

- 11** Dále jsme vypracovali případovou studii s cílem získat dodatečné a přímé důkazy o shodě u olivového oleje prodávaného spotřebitelům s normami. Zakoupili jsme 28 různých olivových olejů – sedm v každém z navštívených členských států – a provedli jsme u nich nezávislou laboratorní zkoušku všech charakteristik stanovených v [nařízení \(EU\) 2022/2104](#) (viz [příloha III](#)). Rovněž jsme požádali příslušné orgány, aby nám poskytly záznamy o sledovatelnosti těchto olivových olejů a ověřily, zda lze původ olivového oleje vysledovat.

¹³ Evropská komise, *Olive oil and table olives trade*.

Příloha II – Přehled příslušných parametrů jakosti a čistoty extra panenského olivového oleje a analytických metod

Níže uvedená tabulka uvádí parametry v pořadí, v jakém by měly být testovány (není-li toto pořadí dodrženo, musí být testovány všechny parametry). Jakmile jeden z výsledků ukáže, že olej neodpovídá deklarované kategorii, může být testování zastaveno.

Č.	Ukazatel	Typ parametru	Důvody pro zkoušení tohoto parametru	Metoda Mezinárodní rady pro olivy
1	Kyselost (%)	Kvalita	Jde o ukazatel kvality oliv: jsou-li olivy poškozené, přezrálé nebo nezpracovávané ihned po sklizni, zvyšuje se kyselost	COI/T.20/Doc. č. 34 (Stanovení volných mastných kyselin, metoda za studena)
2	Peroxidové číslo (O ₂ meq/kg)	Kvalita	Označuje stupeň oxidace (stav konzervace oleje)	COI/T.20/Doc. č. 35 (Stanovení peroxidového čísla)
3	UV spektrometrie (K268 nebo K270)	Kvalita	Určují míru degradace: čím déle se olivový olej skladuje, tím vyšší je absorpce ultrafialového záření a tím nižší je kvalita	COI/T.20/Doc. č. 19 (Spektrofotometrická analýza v ultrafialové oblasti spektra)
4	UV spektrometrie (ΔK)	Kvalita		
5	UV spektrometrie (K232)	Kvalita		
6	Organoleptické hodnocení	Kvalita	Umožňuje detekci určitých negativních atributů a měření intenzity pozitivních atributů (ovocná chuť, hořkost a štiplavost)	COI/T.20/Doc. č. 15 (Senzorická analýza olivového oleje – Metoda pro organoleptické hodnocení panenského olivového oleje) – s výjimkou bodů 4.4 a 10.4

Č.	Ukazatel	Typ parametru	Důvody pro zkoušení tohoto parametru	Metoda Mezinárodní rady pro olivy
7	Ethylestery mastných kyselin (mg/kg)	Kvalita	Je ukazatelem kvašení oliv před extrakcí oleje	COI/T.20/Doc. č. 33 (Stanovení methylesterů mastných kyselin plynovou chromatografií)
8	Stigmastadieny (mg/kg)	Čistota	Používá se ke zjištění, zda byl olivový olej rafinován	COI/T.20/Doc. č. 11 (Stanovení stigmastadienů v rostlinných olejích)
9	Transizomery mastných kyselin (%)	Čistota	Používá se ke zjištění, zda byl olivový olej rafinován nebo zda byl smíchán s jinými oleji, které byly rafinovány nebo hydrogenovány	COI/T.20/Doc. č. 33 (Stanovení methylesterů mastných kyselin plynovou chromatografií)
10	Složení mastných kyselin	Čistota	Používá se k určení toho, zda byl přidán jiný olej než olivový olej	
11	Δ ECN42	Čistota	Používá se k ověření, zda byl přidán olej ze semen	COI/T.20/Doc. č. 20 (Stanovení rozdílu mezi skutečným a teoretickým obsahem triacylglycerolů s ekvivalentním počtem uhlíkových atomů 42 (ECN 42))
12	Složení sterolů a celkový obsah sterolů	Čistota	Používá se k označování olejů, které obsahují cizí oleje (tj. nikoli z oliv)	COI/T.20/Doc. č. 26 (Stanovení složení a obsahu sterolů, triterpenických dialkoholů a alifatických alkoholů kapilární plynovou chromatografií)
13	Erythrodiol a uvaol (%)	Čistota	Určuje, zda byl použit olivový olej z pokrutin	
14	Vosky (mg/kg) C42+C44+C46	Čistota	Určuje, zda byl použit olivový olej z pokrutin	COI/T.20/Doc. č. 28 (Stanovení obsahu vosků a ethylesterů mastných kyselin kapilární plynovou chromatografií)

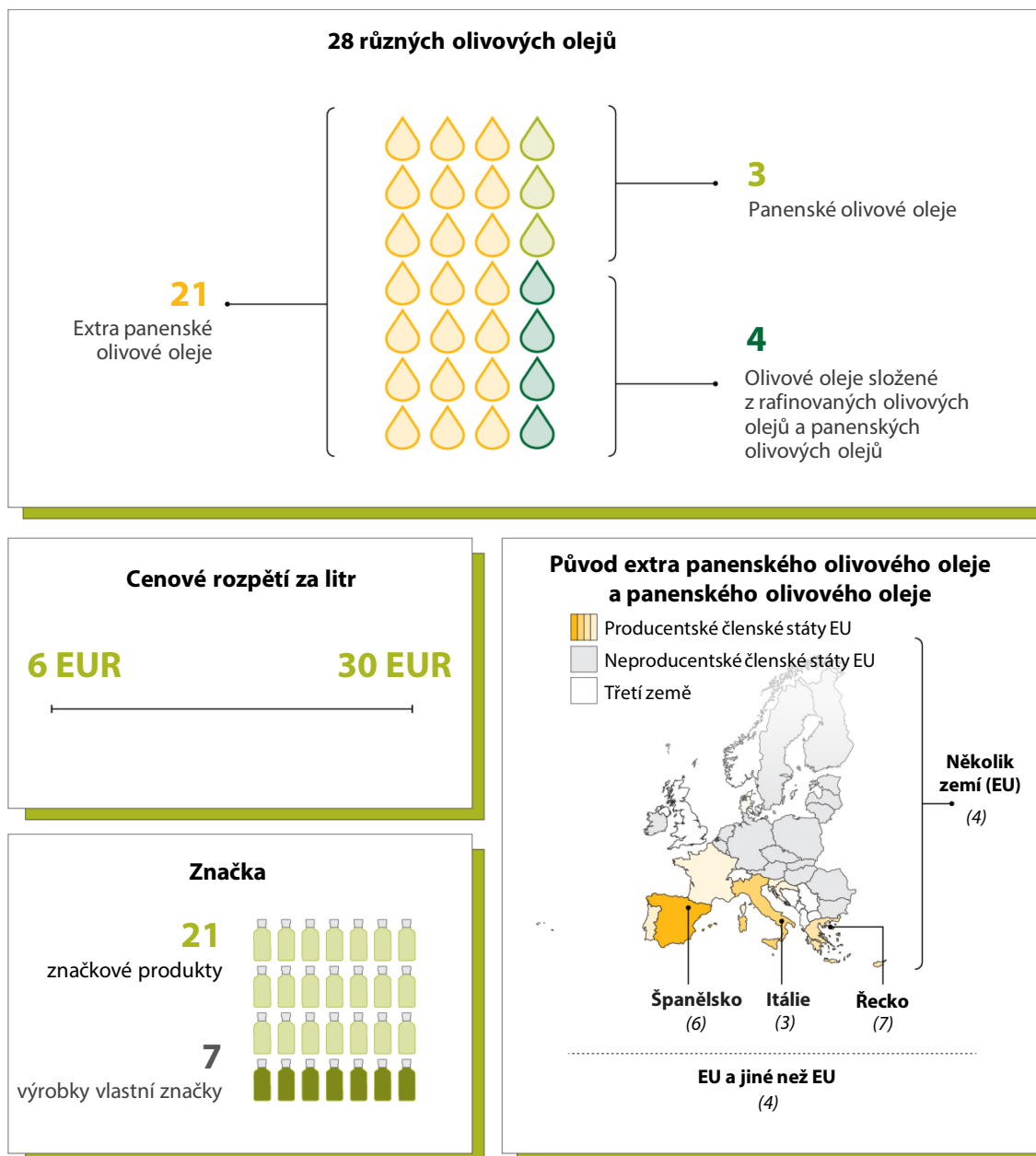
Č.	Ukazatel	Typ parametru	Důvody pro zkoušení tohoto parametru	Metoda Mezinárodní rady pro olivy
15	2-glyceryl monopalmitát (%)	Čistota	Měří padělání mísením s jinými druhy oleje, jako je palmový olej nebo jiné rostlinné oleje, nebo udává stupeň zpracování oleje (rafinace nebo vysoké teploty)	COI/T.20/Doc. č. 23 (Stanovení procentního podílu 2-glyceryl monopalmitátu)

Zdroj: EÚD na základě příloh I a III [nařízení \(EU\) 2022/2105](#) a prezentací členských států na zasedáních pracovní skupiny pro olivový olej.

Příloha III – Případová studie

V každém členském státě, který jsme navštívili, jsme zakoupili sedm různých olivových olejů ve dvou maloobchodních prodejnách a provedli jsme jejich analýzu v laboratoři a organoleptickým hodnocením za účelem určení jejich vlastností. Vybrali jsme olivové oleje z několika kategorií a různého původu (pokud byly k dispozici), včetně značkových produktů i produktů vlastní značky, všechny ze stejného roku sklizně (2023/2024) (viz [obrázek 1](#)). Výběr tedy nebyl založen na analýze rizik, ale vyhnuli jsme se lahví vystaveným podmínkám, které by mohly kvalitu oleje zhoršit, jako je teplo a světlo. Lahve jsme zaslali prostřednictvím nosiče s řízenou teplotou do laboratoře v jednom z členských států EU, který se na auditu nepodílel. Laboratoř, která byla akreditována Mezinárodní radou pro olivy, provedla fyzikálně-chemické analýzy a organoleptická hodnocení s cílem určit vlastnosti olivových olejů.

Obrázek 1 | Případová studie – charakteristiky zakoupených olivových olejů

Zdroj: EÚD.

Příloha IV – Potenciální zdroje kontaminace olivového oleje

Kontaminující látka	Potenciální zdroj kontaminace
Rezidua pesticidů	Pesticidy používané pěstiteli oliv k prevenci nebo tlumení chorob (jako jsou houby nebo bakterie) nebo k boji proti hmyzu a jiným škůdcům, které mohou poškodit olivovníky a snížit výnosy (např. vrtule olivovníková nebo <i>prays oleellus</i>)
Polycyklické aromatické uhlovodíky	Kontaminace olivových slupek environmentálními faktory (prach a částice z kouře a znečištění ovzduší) Kontaminace olivového oleje spaliny během extrakce
Těžké kovy (olovo, kadmium, rtuť)	Půda a vzduch, které byly znečištěny těžkými kovy v důsledku industrializace Pesticidy nebo hnojiva
Dioxiny	Používání určitých herbicidů a pesticidů může vést k tvorbě dioxinů Dioxiny jsou vedlejší produkty rozkladu, spalování a dalších průmyslových procesů
Polychlorované bifenyl (PCB)	PCB byly široce používány v průmyslových výrobcích (např. mazivech, barvách, nátěrech) až do doby, kdy byly ve většině zemí v 80. letech 20. století zakázány. Jsou vysoce perzistentní v životním prostředí, takže olivovníky mohou tyto znečišťující látky absorbovat z půdy a vody
Glycidylestery, 2-monochloropropanediol (MCPD) a 3-MCPD estery	Tyto znečišťující látky vyvolané teplem se objevují při rafinaci rostlinných olejů za vysokých teplot.
Uhlovodíky minerálních olejů (MOSH/MOAH)	Uhlovodíky minerálních olejů mohou pocházet z různých zdrojů, včetně maziv používaných ve strojích na zpracování potravin, obalových materiálů a kontaminace životního prostředí.
Změkčovadla	Obaly nebo jiné materiály určené pro styk s potravinami, do nichž byla přidána změkčovadla, aby byl materiál pružnější, odolnější a snadněji manipulovatelný
Mykotoxiny	Na špatně skladovaných olivách (např. v teplých, vlhkých podmínkách) mohou růst, které mohou vytvářet mykotoxiny. Mykotoxiny jsou toxické sloučeniny produkované určitými druhy hub.

Kontaminující látka	Potenciální zdroj kontaminace
Kyselina eruková	Kyselina eruková se přirozeně vyskytuje v řepkovém oleji a hořčičném oleji a je považována za škodlivou při konzumaci ve velkém množství. Může skončit v olivovém oleji křížovou kontaminací (pokud je olivový olej zpracováván nebo skladován v zařízeních, která rovněž manipulují s oleji s vysokým obsahem kyseliny erukové), nebo paděláním (mísením s jinými než olivovými oleji).

Zdroj: EÚD na základě přezkumu literatury.

Příloha V – Kontaminující látky, které členské státy zahrnují do svých plánů kontrol pro kategorii „tuky a oleje“

	Španělsko	Itálie	Řecko	Belgie
Polycyklické aromatické uhlovodíky	X	X	X	X
Dioxiny a polychlorované bifenylly	X	X	X	X
Glycidylestery, 2-MCPD a 3-MCPD estery	X	X	X	
Kyselina eruková	X	X		
Těžké kovy (olovo, kadmium, rtuť)	X	X		X
Mykotoxiny	X			

Zdroj: EÚD na základě plánů členských států pro odběr vzorků na období 2018–2023.

Zkratky

EFSA	Evropský úřad pro bezpečnost potravin
MOAH	Aromatické uhlovodíky minerálního oleje
MOH	Uhlovodíky minerálního oleje
MOSH	Nasycené uhlovodíky minerálního oleje
MLR	Maximální úrovně reziduí

Glosář

Fyzikálně-chemická analýza	Laboratorní zkoušky ke stanovení hodnot pro soubor fyzikálních a chemických vlastností olivového oleje.
Kontroly shody olivového oleje	Kontrola ověřující, zda se olivový olej shoduje s pravidly EU pro kategorizaci a uvádění na trh.
Organoleptické hodnocení	Oficiální metoda zjišťování, měření a popisu pozitivních a negativních vlastností olivového oleje pomocí lidských smyslů (chuť a vůně).

Odpovědi Komise

<https://www.eca.europa.eu/cs/publications/sr-2026-01>

Harmonogram

<https://www.eca.europa.eu/cs/publications/sr-2026-01>

Auditní tým

EÚD ve svých zvláštních zprávách informuje o výsledcích auditů politik a programů EU či tématech z oblasti správy a řízení zaměřených na konkrétní oblasti rozpočtu. Vybírání a koncipuje tyto auditní úkoly tak, aby byl jejich dopad co největší, a zohledňuje přitom rizika pro výkonnost nebo zajištění souladu s předpisy, objem příslušných příjmů či výdajů, očekávaný vývoj, politické zájmy a zájem veřejnosti.

Tento audit výkonnosti provedl auditní senát I, který se zaměřuje na udržitelné využívání přírodních zdrojů a jemuž předsedá členka EÚD Joëlle Elvingerová. Audit vedla členka EÚD Joëlle Elvingerová a podporu jí poskytovala vedoucí kabinetu Ildikó Preissová a tajemník kabinetu Paolo Pesce, vyšší manažer José Parente, vedoucí úkolu Els Bremsová, zástupkyně vedoucího úkolu Greta Kapustaitėová a auditorky Vincenza Ferrucciová a Stéphanie Gilsonová. Jazykovou podporu zajišťovali Kyriaki Kofiniová a Zoe Amador Martínezová. Grafickou podporu zajišťovala Alexandra Damir-Bînzaruová.

Zleva doprava: Ildikó Preissová, Greta Kapustaitėová, José Parente, Joëlle Elvingerová, Paolo Pesce, Vincenza Ferrucciová, Zoe Amador Martínezová

AUTORSKÁ PRÁVA

© Evropská unie, 2026

Politiku opakovaného použití dokumentů Evropského účetního dvora (EÚD) upravuje [rozhodnutí Evropského účetního dvora 6-2019](#) o politice týkající se veřejně přístupných dat a opakovaném použití dokumentů.

Pokud není uvedeno jinak (například v jednotlivých upozorněních o ochraně autorských práv), je obsah EÚD vlastněný EU předmětem licence [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Opakované použití je tedy obecně povoleno za podmínky, že je uveden zdroj a případné změny jsou označeny. Osoby opakovaně používající obsah EÚD nesmí měnit jeho původní význam či sdělení. EÚD nenese za jakékoli důsledky opakovaného použití odpovědnost.

Pokud konkrétní obsah zobrazuje identifikovatelné fyzické osoby, například na fotografiích zaměstnanců EÚD, nebo zahrnuje díla třetích stran, je nutno získat další povolení.

Je-li takové povolení poskytnuto, ruší a nahrazuje výše uvedené obecné povolení a musí jasně uvádět veškerá omezení týkající se použití.

K použití nebo reprodukci obsahu, který není ve vlastnictví EU, může být nezbytné požádat o svolení přímo držitele autorských práv.

Fotografie na titulní straně: © Tesal – stock.adobe.com

Obrázky 2 a 3, obrázek 2 v příloze I a obrázek 1 v příloze III – tyto ikony byly vytvořeny s použitím zdrojů z platformy [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Všechna práva vyhrazena.

Programové vybavení nebo dokumenty, na něž se vztahují práva průmyslového vlastnictví, jako patenty, ochranné známky, zapsané (průmyslové) vzory, loga a názvy, jsou z politiky EÚD pro opakované použití vyloučeny.

Internetové stránky orgánů a institucí Evropské unie využívající doménu europa.eu obsahují odkazy na stránky třetích stran. Protože nad jejich obsahem nemá EÚD žádnou kontrolu, doporučujeme seznámit se s jejich vlastními zásadami ochrany soukromí a politikou v oblasti autorských práv.

Použití loga EÚD

Logo EÚD nesmí být použito bez předchozího souhlasu EÚD.

HTML	ISBN 978-92-849-6048-4	ISSN 1977-5628	doi:10.2865/3892734	QJ-01-25-058-CS-Q
PDF	ISBN 978-92-849-6049-1	ISSN 1977-5628	doi:10.2865/0465988	QJ-01-25-058-CS-N

JAK CITOVAT

Evropský účetní dvůr, [zvláštní zpráva 01/2026](#): „Kontrolní systémy pro olivový olej v EU – komplexní, ale nerovnoměrně uplatňovaný rámec“, Úřad pro publikace Evropské unie, 2026.

EU je předním světovým producentem, spotřebitelem i vývozcem olivového oleje. Komise a členské státy zavedly kontrolní systémy, které zajišťují, že olivový olej prodáváný v EU je pravý (tj. odpovídá deklarované kategorii olivového oleje), jeho spotřeba je bezpečná a je možné zpětně vysledovat jeho původ. Zkoumali jsme účinnost kontrolních systémů a to, zda Komise na tyto mechanismy v členských státech dohlíží a zda jim poskytuje podporu. Zjistili jsme, že byl zaveden komplexní právní rámec EU pro kontroly prováděné u olivového oleje, členské státy jej však neuplatňují stejně. Doporučujeme, aby Komise posílila svůj dohled, vyjasnila a zlepšila některá pravidla a požadavky a podpořila členské státy při zlepšování sledovatelnosti olivového oleje.

Zvláštní zpráva EÚD podle čl. 287 odst. 4 druhého pododstavce Smlouvy o fungování EU.

EVROPSKÝ
ÚČETNÍ DVŮR

Úřad pro publikace
Evropské unie

EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUCSEMBURSKO

Tel.: +352 4398-1

Dotazy: eca.europa.eu/cs/contact
Internetová stránka: eca.europa.eu
Sociální síť: @EUauditors